

Innst. S. nr. 354

(2008–2009)

**Innstilling til Stortinget
fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen**

St.meld. nr. 30 (2008–2009)

**Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om
klima for forskning**

Innhold

	Side		Side
1. Sammendrag	5	2.2.10 Regionale forskningsfond	22
2. Komiteens merknader	7	2.2.11 Forskningsetikk	23
2.1 Generelt	7	2.3 Framtidige mål for norsk forskning	24
2.2 Sentrale satsinger og tiltak etter 2005 ..	10	2.3.1 Generelt	24
2.2.1 Innledning	10	2.3.2 Fondet for forskning og nyskaping	27
2.2.2 Økt FoU-innsats	10	2.3.3 Forskerrekruttering	29
2.2.3 Grunnforskning (med vekt på kvalitet og realfag)	12	2.3.4 Utstyr	32
2.2.4 Forskningsbasert innovasjon og nyskaping	13	2.3.5 FoU i næringslivet	33
2.2.5 Internasjonalisering	13	2.3.6 Nærmere om finansiering	36
2.2.6 Energi-, miljø- og klimaforskning	15	2.3.7 Nærmere om enkelte forskningsfelt	39
2.2.7 Nordområdene	17	2.3.8 Nærmere om andre tema	41
2.2.8 Helse og velferd	18	3. Forslag fra mindretall	42
2.2.9 Nytt finansieringssystem for instituttsektoren	21	4. Komiteens tilråding	45

Innst. S. nr. 354

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

St.meld. nr. 30 (2008–2009)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om klima for forskning

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

Regjeringen framhever i den nye forskningsmeldingen *Klima for forskning* at klimaendringene er den viktigste utfordringen i samfunnet i dag. Regjeringen vil fortsette å øke forskningsbevilgningene i årene som kommer. Meldingen angir ni forskningspolitiske mål som forskningsbudsjettene framover skal bidra til å oppfylle.

Den nye forskningsmeldingen bygger på hovedlinjene fra den forrige forskningsmeldingen våren 2005, St.meld. nr. 20 (2004–2005) Vilje til forskning, jf. Innst. S. nr. 232 (2004–2005), samt på forskningspolitiske signaler i andre meldinger og prosesser i fireårsperioden etter 2005. Det vises også til Soria Moria-erklæringens vekt på miljø- og klimautfordringene, nordområdene og velferdsperspektivet. Forskningen gis ellers både kulturelle og instrumentelle begrunnelser i meldingen.

Meldingen er konsentrert om de områdene der det er størst behov for ny politikk, nye tiltak og politiske avklaringer. Sentrale temaer i meldingen er framtidige mål for norsk forskning, forskningens betydning for sentrale samfunnsutfordringer som energi og miljø, fattigdom, verdiskaping og velferd, og investeringer i utstyr og infrastruktur for forskning. Meldingen tar også opp behovet for samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon i universitets- og høyskolesektoren, bl.a. med utgangspunkt i NOU 2008:3 *Sett under ett* fra Stjernø-utvalget, samt kvalitet og bedre ressursutnyttelse. Andre sentrale tema

er det framtidige behovet for forskerrekruttering, grunnforskningens vilkår i Norge, internasjonalisering av forskning og åpen tilgang til vitenskapelige tidsskrifter.

Departementet viser i meldingen til at den internasjonale økonomiske krisen har konsekvenser for norsk næringsliv, bl.a. ved utsettelse eller nedskalering av investeringene i langsiktig kunnskapsutvikling, forskning og innovasjon. Departementet ser det som en hovedutfordring i forskningspolitikken å sikre at verdifull kompetanse ikke går tapt, og at offentlige tiltak bidrar til å utvikle et mer kunnskapsintensivt og miljømessig bærekraftig næringsliv på lengre sikt. Forskning og kunnskap utgjør en viktig del av Regjeringens tiltakspakke for 2009. Departementet viser også til at Norge ifølge OECD har et bredt sett av velfungerende virkemidler for å stimulere til mer forskning i næringslivet, både generelle og regionale virkemidler, og tiltak for spesifikke sektorer og bransjer.

Kunnskapssamfunnet og globaliseringen er andre utfordringer som drøftes i meldingen. Kvaliteten på utdanningssystemet er avgjørende. Velferdssamfunnet er under press, særlig problematiseres utfall fra arbeidsliv og videregående opplæring. Som et prioritert område nevnes kompetanseheving for yrkesgrupper som utfører kjerneoppgaver i velferdsstaten, slik som lærere og sykepleiere. Utviklingen mot et mer flerkulturelt samfunn vil også kreve økt kunnskap om språk, kultur, historie, religion og identitet.

Departementet gjennomgår sentrale satsinger og tiltak på forskningsområdet etter regjeringsskiftet i 2005. Departementet viser i den forbindelse til at en gjennomsnittlig realvekst på 4,7 prosent årlig har ført til at forskningsbevilgningene i 2009 utgjør 0,84 prosent av BNP. Fondskapitalen i Fondet for forskning og nyskaping har økt fra 36 til 72 mrd. kroner.

Bevilgningene til grunnforskning er styrket, med vekt på kvalitet og realfag. Forskningsbasert innovasjon og nyskaping er styrket gjennom ulike tiltak, jf. også innovasjonsmeldingen St.meld. nr. 7 (2008–2009). Internasjonalisering av norsk forskning er styrket, således er forskningssamarbeidet med EU og bilateralt samarbeid økt siden 2005. Klimarelevant forskning er løftet fram, bl.a. er åtte nye forskningscentre for miljøvennlig energi etablert (FME). Forskning på fornybar energi og karbonfangst/-lagring blir økt til minimum 600 mill. kroner i statsbudsjettet for 2010. Det er i 2009 etablert et nytt strategiorgan (Energi 21) med representanter for næringsliv, forskning og forvaltning, tilsvarende Klima 21 året før. Nordområdene og kunnskap om polare områders og havets betydning for klimautviklingen understrekes i meldingen, likeledes satsingene som fulgte videreutviklingen av Nordområdestrategien i 2009. Departementet redegjør også for satsingene knyttet til helseforskning og regionale forskningsfond i perioden.

Når det gjelder framtidige mål for norsk forskning, foreslår Regjeringen at forskningspolitikken skal rettes inn mot fem strategiske mål og fire tverrgående mål. Disse målene bygger i stor grad på de prioriteringene som ble vedtatt for norsk forskning i 2005. Men det nye målbildet reflekterer først og fremst hva forskningspolitikken i særlig grad skal bidra til. Det legges også sterkere vekt på velferdsutfordringen og det globale perspektivet i forskningen.

Meldingen understreker at de årlige forskningsbudsjettene skal innrettes slik at de bygger opp under de ni forskningspolitiske målene, og gir sammenheng mellom mål, varslede tiltak og faktisk fordeling av ressurser i de årlige budsjettene. Regjeringen vil i den praktiske oppfølgingen ta i bruk et bredt utvalg av virkemidler rettet mot ulike forskningsmiljøer.

De fem strategiske målene er:

- å løse globale utfordringer med særlig vekt på miljø-, klima-, hav-, matsikkerhet- og energiforskning
- god helse, utjevne sosiale helseforskjeller og utvikle helsetjenester av høy kvalitet
- forskningsbasert velferdspolitik og profesjonsutøvelse i velferdssektorenes yrker
- et kunnskapsbasert næringsliv i hele landet
- næringsrelevant forskning innen områdene mat, marin, maritim, reiseliv, energi, miljø, bioteknologi, IKT og nye materialer/nanoteknologi

De fire tverrgående målene er:

- høy kvalitet i forskningen
- et velfungerende forskningssystem
- høy grad av internasjonalisering av forskningen

- effektiv utnyttelse av forskningsressursene og forskningsresultatene

Departementet bekrefter at den langsiktige målsettingen om at den samlede forskningsinnsatsen skal utgjøre 3 prosent av BNP, ligger fast. Den samme langsiktige målsettingen har EU. Departementet understreker samtidig behovet for å vende oppmerksomheten i forskningspolitikken fra ressursinnsats til resultater. Utviklingen i ressursene som brukes på forskningsområdet, er ikke i seg selv en god indikator for utvikling i kvalitet og resultater. Departementet vil derfor innføre en mer systematisk oppfølging av resultater og kvalitet i norsk forskning. Meldingen er ment å gi et viktig bidrag til å rette søkelyset vel så mye mot resultater som mot ressursinnsats.

Departementet viser til at det er innført systemer for resultatbasert finansiering av universiteter og høyskoler, institutter og helseforetak. Departementet går inn for at det framover også skal utvikles et system for jevnlig rapportering om status for norsk forskning i henhold til de ni nye målene. Under de tverrgående målene skal det dessuten utvikles indikatorer, evalueringer og annet faktagrunnlag som kan gi et klarere bilde av utviklingen i norsk forskning.

Departementet peker på at den norske næringsstrukturen og petroleumssektoren gjør at Norge kommer uforholdsmessig dårlig ut i internasjonale sammenligninger knyttet til BNP-mål. Departementet vil derfor supplere det overordnede 3-prosentmålet med ressursindikatorer som kan gi et mer nyansert bilde av forskningsinnsatsen, slike som FoU-årsverk per 1 000 sysselsatte, FoU-årsverk per innbygger og FoU-innsats i forhold til fastlands-BNP. Departementet mener det i tillegg er viktig å ta hensyn til at ulike næringer har ulik FoU-intensitet.

Regjeringen vil oppnevne et ekspertutvalg som skal gjennomgå mål- og resultatstyring i forskningssektoren. Ekspertutvalget skal foreslå endringer som kan bidra til høyest mulig samfunnsøkonomisk avkastning av forskningsinnsatsen, herunder foreslå resultatindikatorer for forskningssektoren. Utgangspunktet for gjennomgangen av forskningens mål og resultater må være at forskningen skal ha høy kvalitet, og at staten har et viktig ansvar for grunnforskning.

Regjeringens ambisjon for offentlige forskningsbevilgninger er at disse skal utgjøre omtrent 1 prosent av BNP, dvs. omkring en tredjedel av målsettingen for total FoU-innsats. For å gi et mer fullstendig bilde av den offentlige forskningsinnsatsen skal provenytapet av Skattefunnordningen innregnes i dette målet. Regjeringen vil fortsette å øke forskningsbevilgningene i årene framover. Veksten skal bidra til å realisere de ni forskningspolitiske målene for norsk

forskning. Samtidig skal den stimulere til økt FoU-innsats i næringslivet.

Meldingen inneholder også andre viktige signaler og tiltak. Departementet framholder at Norge har et godt utbygd forskningssystem. Norsk forskning er framgang både når det gjelder omfang og kvalitet. Departementet varsler ingen radikale systemendringer, men går inn for å styrke norsk forskning med utgangspunkt i dagens struktur. Norges forskningsråds rolle i forskningssystemet skal evalueres, særlig med bakgrunn i utviklingen av mer selvstendige forskningsinstitusjoner.

Departementet vil stimulere til en struktur med faglig sterkere miljøer og bedre utdanninger i universitets- og høyskolesektoren. Prosesser som fører til konsentrasjon av den faglige aktiviteten og til arbeidsdeling, skal støttes med økonomiske insentiver og andre virkemidler.

Departementet mener satsingen på forskerrekruitering i løpet av en tiårsperiode trolig vil bringe oss på omtrent samme nivå som de fremste av våre naboland. Innsatsen for å få avlagt flere doktorgrader skal videreføres, med vekt på MNT-fag og medisin. Det skal oppnevnes et utvalg som bl.a. skal utrede hvordan samisk forskning og forskerrekruitering kan styrkes.

Finansieringssystemet for universiteter og høyskoler er under evaluering. Eventuelle justeringer vil bli tatt opp i forslaget til statsbudsjett for 2010. Departementet vil ta initiativ til en nasjonal analyse av styringsvirkemidler mv. og med bakgrunn i denne komme tilbake til finansieringen av grunnforskning. Ordningen med frie prosjekter gjennom Forskningsrådet skal prioriteres. En insentivordning for økt kvinneandel i bestemte fag vurderes. Ordningen med sentre for fremragende forskning skal videreføres og eventuelt justeres med sikte på nye utlysninger hvert femte år.

Departementet foreslår et nytt system som klargjør ansvar og prinsipper for investeringer i infrastruktur. Internasjonalt samarbeid om utstyr videreføres, bl.a. ESFRI-prosjektene. Øremerking av fondsavkastning til infrastruktur videreføres.

Departementet vil styrke internasjonaliseringen av norsk forskning. Forskningsresultater skal gjøres mer tilgjengelige, bl.a. gjennom etableringen av Norsk vitenskapsindeks (NVI). Det skal også oppnevnes et utvalg til å følge opp økt tilgang til offentlig finansierte forskningsdata. Departementet vil også tilrettelegge for økt kommersialisering av forskningsresultater og innrette en ny satsing på dette som oppfølging av FORNY-programmet når det løper ut i 2009.

Departementet gjennomgår i meldingen satsningene på forskning knyttet til klimautfordringene, til fattigdoms- og miljøproblemer, medisin og helse, det

siste knyttet særlig til velferdsforskningen og sosial utjevning.

Regjeringen ønsker at forskningspolitikken skal bidra til et kunnskapsbasert næringsliv i hele landet. For å styrke langsiktig forskningsinnsats skal en ny utlysingsrunde for sentre for forskningsdrevet innovasjon vurderes. Ved siden av generell stimulering av forskning og innovasjon i norsk næringsliv går Regjeringen inn for særskilte satsinger på næringsrelevant forskning på prioriterte områder. Disse omfatter fem næringsområder der Norge har kompetanse eller særlige fortrinn. Det gjelder marin sektor, reiseliv, maritim sektor, energi og miljø. I tillegg videreføres prioriteringene av mat, IKT, biologi og nye materialer i forrige forskningsmelding. En særskilt satsing på miljøteknologi skal videreutvikles, dertil kommer satsing på marin bio-prospektering som ledd i nordområdestrategien. Departementet vil vurdere hvordan internasjonalt forsknings samarbeid kan utnyttes til beste for næringslivet, og bl.a. vurdere mulige insentiver for å styrke virksomhetenes deltakelse i EU-forskningen.

Når det gjelder økonomiske og administrative konsekvenser av meldingen, vil Regjeringen i forbindelse med de årlige budsjettforslagene komme tilbake til forslag om konkretisering og iverksetting av de tiltakene som gir budsjettmessige utslag.

2. KOMITEENS MERKNADER

2.1 Generelt

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Freddy de Ruiten, Gorm Kjernli, Gerd Janne Kristoffersen, Anna Ljunggren og Torfinn Opheim, fra Fremskrittspartiet, Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse Michaelsen, fra Høyre, Gunnar Gundersen og lederen Ine Marie Eriksen Søreide, fra Sosialistisk Venstreparti, Geir-Ketil Hansen og Lena Jensen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen, fra Senterpartiet, Inger S. Enger, og fra Venstre, Odd Einar Dørum, viser til meldingen.

Komiteen viser til at forskning gjennom århundrer har påvirket våre holdninger, vår tenkemåte og våre verdensbilder. Forskning har gitt oss ny erkjennelse og bidratt til betydelige framskritt. Dagens Norge er et kunnskapsbasert samfunn, hvor den menneskelige kapitalen utgjør mer enn 85 prosent av nasjonalformuen.

Komiteen ønsker å understreke at Norge har et godt utbygd forskningssystem, og norsk forskning er i framgang både når det gjelder omfang og kvalitet.

Komiteen viser til at en betydelig del av verdiskapningen stammer fra næringer som er vokst fram

i løpet av få tiår, mye takket være systematisk satsing på forskning og teknologisk utvikling.

Komiteen mener at forskningsinnsats er en forutsetning og et virkemiddel for å møte de globale utfordringene, for å videreutvikle velferdssamfunnet og for å legge grunnlaget for morgendagens verdiskaping. Dagens samfunn krever forskningsbasert kunnskap på stadig flere områder.

Grunnforskning, rekruttering av de beste hodene og tidsriktig vitenskapelig utstyr mener komiteen er blant de viktigste stikkordene for forskningssatsingene i årene som kommer.

Komiteen viser til at forskningspolitikken er preget av felles verdier, konsensus og langsiktighet, og viser i denne sammenheng til at denne forskningsmeldingen bygger videre på hovedlinjene fra den forrige forskningsmeldingen, St.meld. nr. 20 (2004–2005) Vilje til forskning.

Komiteen mener Norge skal være et konkurransedyktig kunnskapssamfunn i fremtiden, og at vi er avhengige av å satse på forskning, innovasjon, nyskaping og entreprenørskap. Det er avgjørende for å kunne opprettholde dagens velferdsnivå, fordi Norge ikke vil kunne leve på oljen i all framtid. Forskning er helt nødvendig for å få fram ideer og næringer en kan bygge videre på.

Komiteen viser til at forskning grunnleggende sett handler om å utvide den menneskelige erkjennelse og å stimulere nysgjerrighet. Det finnes svært mange eksempler på store gjennombrudd i forskningen, men forskning har som kjennetegn at den er langsiktig, krever tålmodighet og finansiering over lang tid.

Komiteen viser til at utgangspunktet for norsk forskning er at den skal bidra til å løse nasjonale og internasjonale utfordringer som klima, fattigdom, helse og konflikter, samtidig som den er et sentralt virkemiddel for å få Norge styrket ut av finanskrisen gjennom at vår konkurransekraft i stor grad må bygge på høyt kunnskapsinnhold i eksportproduktene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, ønsker å understreke at denne forskningsmeldingen er blant de viktigste svarene på de to krisene vi står overfor, klimakrisen og finanskrisen. Gjennom forskningsmeldingen legges det blant annet til rette for omlegging til en mer miljøvennlig økonomi basert på ny kunnskap.

Flertallet vil også understreke at forskningsinnsats er en forutsetning og et virkemiddel for å møte de globale utfordringene, for å videreutvikle velferdssamfunnet og for å legge grunnlaget for morgendagens verdiskaping.

Flertallet mener at det offentlige har et hovedansvar for den langsiktige, grunnleggende forskning

og viser derfor at vi har oppnådd en samlet forskningsinnsats over statsbudsjettet på 22,3 mrd. kroner.

Flertallet viser til NIFU STEPs årlige budsjettanalyse og er svært tilfreds med at den viser at vi allerede ved utgangen av 2010 kan oppnå 1 prosentmålet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Regjeringen ikke har nådd ressursmålet som ble satt, men mener ambisiøse mål fungerer som en viktig drivkraft for å få til en økt satsing på forskning. Disse medlemmer er derfor sterkt uenige i Regjeringens nedtoning av 3 prosentmålet. Med den rød-grønne regjeringens "hvile-skjær" på dette området har vi tapt fire års fremdrift. Det krever en sterkere prioritering av forskning. Både for å møte krav om nye og mer klimavennlige løsninger og generell innovasjon trenger vi en formidabel satsing på forskning og på forskningssamarbeid mellom universiteter, høyskoler og næringsliv. Norge må ha en mye kraftigere satsing for å nå forskningsmålet på 3 prosent av BNP.

Disse medlemmer vil derfor ha et tydelig mål og en forpliktende opptrappingsplan for hvordan forskningen i Norge skal nå opp til gjennomsnittlig OECD-nivå. Det må legges til grunn at den statlige forskningsinnsatsen skal utgjøre minst 1 prosent av BNP innen 2013.

Disse medlemmer viser til at vi har store utfordringer med "å holde på de gode hodene", rekruttere nye vitenskapelig ansatte og oppdatere gammelt vitenskapelig utstyr. I løpet av de neste seks til ni år vil 40 prosent av de med faste forskerstillinger i sektoren gå av med pensjon. Disse medlemmer mener det er et sterkt behov for flere faste vitenskapelige stillinger i sektoren for å møte denne utfordringen. En annen viktig faktor som påvirker både muligheten til å rekruttere unge forskere og kvaliteten på forskningen som gjennomføres, er nivået på det vitenskapelige utstyret. Disse medlemmer mener at finansieringen til dette må økes betydelig. Det må opprettes flere stipendiater og post doc.-stillinger for å ta vare på og legge til rette for videreutvikling av spisskompetanse. Samtidig med utvikling av spisskompetanse, er det vesentlig at også universitets- og forskningsmiljøene legger vekt på allmennkunnskap, samfunnsforståelse og dannelse.

Disse medlemmer mener at forskningsmeldingen er oppsiktsvekkende svak og uforpliktende. Disse medlemmer mener at meldingen til en viss grad beskriver utfordringene norsk forskning har, men at meldingen er uhyre fattig på virkemidler for å rette disse opp.

Disse medlemmer synes det er trist – men ikke overraskende – å konstatere at den rød-grønne regjeringen aktivt forlater ambisjonene fra den forrige forskningsmeldingen når det gjelder forskningsmålet.

Etter disse medlemmers mening er det også svært skuffende at Regjeringen ikke presenterer konkrete opptrappingsplaner for både forskerrekuttering, Forskningsfondet eller investering i forskningsmessig infrastruktur. Disse medlemmer konstaterer videre at den rød-grønne regjeringen langt på vei fortsetter sitt selypårte hvileskjær ved å ikke si noe konkret om en styrking av basisbevilgningene til universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter i meldingen. Disse medlemmer vil minne om at det er her mye av grunnforskningen skjer, og at det derfor er avgjørende å sikre institusjonene en sunn økonomi i fortsettelsen.

Disse medlemmer er skuffet over innholdet i forskningsmeldingen, og mener at meldingen fremstår som en statusrapport om forskningen i Norge mer enn som en ambisiøs og forpliktende plan for forskningen i fremtiden. Disse medlemmer hadde forventet mer av Regjeringen, all den tid de har skrudd forventningene i været i lang tid med hensyn til denne forskningsmeldingen. Disse medlemmer mener også at den tiden vi er inne i med finanskrisen, gir stort behov for forskning og for virkemidler slik at det forskes mer, både offentlig og i næringslivet. Disse medlemmer mener forskningsmeldingen ikke innfrir de krav finanskrisen setter til handling fra offentlige myndigheter, og er bekymret for fremtidig forskningsinnsats i Norge.

Disse medlemmer er mest skuffet over mangelen på forpliktelser og klare målsettinger i meldingen, og at målet om 3 prosent av BNP til forskning, så lett legges til side. Disse medlemmer viser til at forpliktende mål på blant annet bistand, har ført til at det har blitt mer innsats fra offentlig myndigheter for å nå disse målene. Disse medlemmer finner det merkelig at det skulle være vanskeligere å ha en konkret målsetting på forskning fremfor for eksempel bistand.

Disse medlemmer mener det er bemerkelsesverdig at Regjeringen legger fram en stortingsmelding som drar ned ambisjonsnivået for norsk forskningsinnsats betydelig. Meldingen har fått sterk kritikk fra svært mange hold for å ikke være konkret, forpliktende og ambisiøs.

Disse medlemmer viser til sine merknader og forslag under.

Disse medlemmer mener i det hele tatt at meldingen er preget av liten vilje til forpliktelser, og viser til at det er svært lite i meldingen som faktisk er kostnadsberegnet. Disse medlemmer vil vise til stortingsmeldinger fra andre departementer, slik som

for eksempel Nasjonal transportplan (NTP), som er mer forpliktende enn denne forskningsmeldingen er. Disse medlemmer har vanskelig for å forstå at det skal være vanskeligere for et område som forskning enn for transportsektoren, både å kostnadsberegne og prioritere.

Disse medlemmer mener at den alternative måldiskusjonen som det legges opp til i meldingen, er et forsøk på å flytte fokus vekk fra Regjeringens manglende satsing på forskning denne perioden.

Disse medlemmer vil understreke at finanskrisen verden er inne i, reduserer muligheten industri og næringsliv har til å drive med forskning. Disse medlemmer mener dette stiller økte krav til innsats fra det offentlige hvis forskningsinnsatsen skal øke.

Disse medlemmer mener det er bemerkelsesverdig at Regjeringen ikke har funnet rom for å investere mer i forskning i den historisk gode økonomiske tiden vi har lagt bak oss. Til tross for at regjeringen Stoltenberg II har om lag 180 mrd. kroner mer til fordeling i perioden, nås ikke målene om forskningsinnsats, og universiteter og høyskoler har måttet tåle tildels store kutt som har gått ut over forskningsinnsatsen.

Disse medlemmer viser til framleggelsen av St.meld. nr. 30 (2008–2009) Klima for forskning. Den forrige forskningsmeldingen, St.meld. nr. 20 (2004–2005) Vilje til forskning, ble lagt fram av regjeringen Bondevik II og har en tidshorison fram til 2010. Ut fra vedtakene i den forrige forskningsmeldingen var det derfor ikke nødvendig med en ny stortingsmelding nå. Regjeringen Stoltenberg II trakk imidlertid sin bebudede stortingsmelding om forskerrekuttering høsten 2008, og varslet i stedet om at det ville bli lagt fram en ny forskningsmelding våren 2009.

Disse medlemmer vil understreke den tverrpolitiske enigheten om St.meld. nr. 20 (2004–2005) Vilje til forskning. Alle partiene stilte seg bak målet om at Norges forskningsinnsats skal nå 3 prosent av BNP innen 2010, og at dette skal fordele seg med 1 prosent fra offentlige kilder og 2 prosent fra næringslivet og private. Imidlertid har ikke målene blitt nådd i de fire årene som har gått, og Regjeringen ønsker derfor å erstatte disse målene med andre og mindre forpliktende mål. Ifølge tall fra Kunnskapsdepartementet mangler det ca. 3,54 mrd. kroner på å nå målet om at 1 prosent av BNP skal komme fra offentlige kilder i 2009. Disse medlemmer mener at det ikke var behov for en ny forskningsmelding nå, men snarere et behov for at Regjeringen og stortingsflertallet følger opp og gjennomfører de målsettinger og vedtak som ligger i St.meld. nr. 20 (2004–2005) Vilje til forskning. Det understrekes ved at den forelig-

gende meldingen er fri for konkrete tiltak og reelle prioriteringer.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at forskningsmeldingen i 1999, St.meld. nr. 39 (1998–1999), fra daværende statsråd Jon Lilletun, representerte et tidsskille i norsk forskning. Den satte ambisiøse mål for innsatsen. Disse medlemmer viser til at dette førte til økt kvalitet og ressurser.

Disse medlemmer viser til at den forrige forskningsmeldingen – fra regjeringen Bondevik II – slo fast et forpliktende årstall for når den samlede norske forskningsinnsatsen skulle utgjøre 3 prosent av BNP (2010), mens forskningsmålet bare omtales som en "langsiktig målsetting" i den nye forskningsmeldingen.

Disse medlemmer viser til disse partiers merknader i Innst. S. nr. 219 (2008–2009) om Perspektivmeldingen. Disse medlemmer prioriterte der tre områder for fremtidige investeringer:

1. Økte investeringer i kunnskap og infrastruktur og bedre rammebetingelser for bedriftene for å trygge jobbene og sikre velferden.
2. En bærekraftig utvikling gjennom en mer offensiv miljøpolitikk.
3. Sikre et mangfoldig samfunn med respekt og valgfrihet for familien og rom for frivillig sektor.

Disse medlemmer viser videre til hva disse medlemmer skrev om økt handlingsrom i økonomien:

"Da handlingsregelen ble vedtatt, var det enighet om at økt oljepengebruk måtte innrettes mot tiltak som fremmet verdiskaping og vekstevnen i økonomien. Det ble spesielt pekt på skatte- og avgiftspolitikken, infrastruktur samt utdanning og forskning. Den rød-grønne regjeringen har ikke klart å følge denne intensjonen ved handlingsreglen. Det historiske handlingsrommet i finanspolitikken de siste årene er ikke benyttet til fremtidsrettede investeringer. Kun om lag 20 pst. av det økte handlingsrommet er investeringer i de tre nevnte vekstområdene. Til sammenlikning klarte regjeringen Bondevik II å bruke nesten 9 av 10 ekstra "oljekroner" i økt handlingsrom på investeringer i fremtiden."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til den politiske enighet som har vært om å øke forskningsinnsatsen i Norge til 3 prosent av BNP. Fordelingen mellom offentlige og private forskningsmidler ble bestemt å være at staten bidrar med 1 prosent, mens private bidrar med 2 prosent. Disse medlemmer mener forventningen til den private forskningsandelen er så høy at den ikke kan anses å være realistisk, og spesielt i den tiden vi er inne i, er det viktig at det offentlige bidrar med en

større andel. Disse medlemmer vil derfor øke den offentlige andel av forskningsinnsatsen til 1,4 prosent av BNP og redusere den private andelen ned til 1,6 prosent.

Disse medlemmer vil peke på at flere av høringsinstansene også mener at én prosent offentlig forskningsandel er for lite, om vi skal løfte norske forskningsmiljøer og norsk næringsliv inn på den globale konkurransearenaen.

Komiteens medlem fra Venstre viser til sitt representantforslag om grunnleggende prinsipper for å sikre en offensiv forskningspolitikk, Dokument nr. 8:76 (2008–2009). Forslagene vil bli behandlet i denne innstillingen, jf. nedenfor.

2.2 Sentrale satsinger og tiltak etter 2005

2.2.1 Innledning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at mål og prioriteringer fra den forrige forskningsmeldingen, St.meld. nr. 20 (2004–2005) Vilje til forskning har blitt fulgt opp i løpet av fireårsperioden etter 2005, der sentrale satsinger har vært: økt FoU-innsats, grunnforskning (med vekt på kvalitet og realfag), forskningsbasert innovasjon og nyskaping, internasjonalisering, energi-, miljø- og klimaforskning, nordområdene, helse og velferd, nytt finansierings-system for instituttsektoren, regionale forskningsfond og forskningsetikk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at det gjenstår svært mye før målene og prioriteringene fra St.meld. nr. 20 (2004–2005) Vilje til forskning, er nådd.

2.2.2 Økt FoU-innsats

Komiteen viser til at Stortinget vedtok at Norges samlede utgifter til forskning og utvikling skal økes til 3 prosent av BNP innen 2010, hvorav 1 prosent av BNP fra offentlige kilder.

Komiteen merker seg at delvis resultatbasert finansiering av forskning har hatt positiv effekt i form av økt publisering og antall doktorgrader, men vil peke på at finansieringssystemet også har en blanding av insentiver for konkurranse og samarbeid. Komiteen mener det er positivt at departementet går igjennom finansieringsordningen, og at det nye systemet må inneholde bedre insitamenter for samarbeid mellom institusjonene. Det bør gis økonomiske støtte til langsiktig og forpliktende forskningssamarbeid mellom bedrifter, forskningsinstitutter, høyskoler og universiteter på tvers av regioner og sektorer;

også til satsinger som ikke i første omgang når opp i konkurransen om SFI/SFF.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at mål for den offentlige støtten til FoU bør knyttes til bevilgningene over statsbudsjettet og provenyeffekten av SkatteFUNN-ordningen.

Flertallet understreker at dette gir et godt bilde av det offentliges prioritering av midler til forskning.

Flertallet merker seg at den gjennomsnittlige årlige realveksten i de offentlige forskningsbevilgningene har vært om lag 5 pst. under denne regjeringens periode.

Flertallet legger til grunn at denne realveksten skal opprettholdes i neste stortingsperiode.

Flertallet viser til NIFU STEP's budsjettanalyse for 2009 som viser at samlet FoU over statsbudsjettet var om lag 20,8 mrd. kroner.

Flertallet er svært tilfreds med at dette er om lag 1 mrd. kroner mer enn det Kunnskapsdepartementet anslo i St.prp. nr. 1 (2008–2009) hvor anslaget var på 19,7 mrd. kroner. Flertallet viser til at analysen av 2009-budsjettet viser en nominell vekst i de totale FoU-bevilgningene på vel 7 pst. sammenlignet med vedtatt budsjett for 2008. Dersom antatt lønns- og prisvekst legges til grunn, vil det vedtatte 2009-budsjettet kunne gi en reell vekst i de samlede FoU-bevilgninger på om lag 5 prosent.

Basert på anslag for utvikling av BNP og pris- og lønnsnivå som er tilgjengelige i dag, samt NIFU STEP's statsbudsjettanalyse, viser flertallet til at en slik vekst vil medføre at den offentlige støtten til FoU vil utgjøre om lag 1 prosent av BNP tidlig i neste stortingsperiode.

Mens den forrige regjeringen kun opprettet 668 stipendiater, mener de at denne regjeringen ikke satser på forskning. Flertallet synes det er gledelig å kunne vise til at denne regjeringen har økt antall rekrutteringsstillinger med over 1 000 fra 2006–2009. I tillegg til rundt 950 ordinære stipendiater, har innføringen av nærings-ph.d. rekruttert om lag 60 stillinger. Flertallet viser også til at det i tiltakspakken mot finanskrisen i januar 2009 lå 57 øremerkede stillinger til MNT-fagene. I tillegg til disse stillingene kommer rekrutteringsstillinger opprettet av helseforetak, institutter og institusjoner etter prioriteringer innen rammen av egne budsjetter.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at regjeringen Stoltenberg II ikke har prioritert å nå målene som ble satt for

norsk forskningsinnsats i den forrige forskningsmeldingen. Tvert i mot har Regjeringen de siste årene argumentert for at prosentmålene er nær sagt umulige å nå på forskningsfeltet, samtidig som Regjeringen både opprettholder og argumenterer for bruk av prosentmål på bistands- og kulturområdet.

I St.meld. nr. 20 (2004–2005) ble målet om vekst i stipendiatstillinger satt til 350 årlig i perioden 2004–2007. I budsjettet for 2007 brøt Regjeringen denne opptrappingsplanen ved at det ikke ble satt av penger til en eneste ny stipendiatstilling, bare en oppfinansiering av de 350 stipendiatstillingene som ble opprettet i 2006. Behovet framover er av NIFU STEP anslått til å være 520 stipendiater i året fram til 2016, som et av bidragene for å nå målet om at statens andel av forskningsinnsatsen skal utgjøre 1 prosent av BNP. NIFU STEP legger da til grunn at målet ikke nås i 2010, men at målet skyves til 2016.

I tillegg fikk universiteter og høyskoler et dramatisk kutt på 274,3 mill. kroner i sine basisbevilgninger i budsjettet for 2007, hvilket innebærer at forutsetningene om fullfinansiering av Kvalitetsreformen ble brutt. Kuttet, av Regjeringen omtalt som "hvile-skjæret", har fortsatt konsekvenser ved institusjonene. Særlig har konsekvensene vært merkbare når det gjelder utdanningskvalitet og forskning. Grunnforskning, veiledning av stipendiater og dyre egenandeler på forskningsprosjekter er eksempler på ting som koster institusjonene mye, der kuttet i basisbevilgningene har bidratt til å gjøre situasjonen vanskeligere. Hver gang en forsker har suksess med et forskningsprosjekt, spises det av institusjonenes basisbevilgning.

Disse medlemmer mener at det i dag er et stort behov for at offentlige myndigheter setter i verk ulike insentivordninger for at næringslivet skal forske mer, og mener det er passivt at Regjeringen gjennom meldingen i så stor grad fraskriver seg ansvaret for næringslivets FoU-innsats. Forskning er en form for verdiskaping som kommer flere enn den enkelte bedrift til gode, og fører til kunnskapsspredning, og da må offentlige myndigheter ta et større ansvar. Forskning er ikke alltid bedriftsøkonomisk lønnsomt, men det er svært ofte samfunnsøkonomisk lønnsomt, og da må offentlige myndigheter sørge for at bedrifter forsker mer enn de ville gjort uten ulike former for insentiver.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til ulike insentivordninger for å øke den totale FoU-andelen, med fokus på samarbeid mellom akademia og det private næringsliv, for å bidra til internasjonalisering og innovasjon/nytenkning."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at regjeringen Stoltenberg II i 2005 overtok et budsjettforslag for 2006 som var svært godt når det gjaldt forskning og utvikling. Nær halvparten av veksten i forskningsbevilgningene i inneværende periode skriver seg fra dette budsjettet (2,3 mrd. kroner av 5,5 mrd. kroner). Dette var en direkte oppfølging av den forrige forskningsmeldingen. Likevel kunne Regjeringen kommet enda bedre ut om den ikke hadde kuttet i budsjettforslaget. Blant annet ble 25 mrd. kroner av de foreslåtte 39 mrd. kroner i økning av kapitalbasen i Fondet for forskning og nyskaping, kuttet. Det medførte med daværende rentesats at det ble mellom 800 og 900 mill. kroner mindre til forskningsformål i 2007, fordi avkastningen av fondskapitalen ble mindre som følge av en langt lavere opptrapping av kapitalbasen i fondet. Selv etter at Regjeringen kuttet i regjeringen Bondevik IIs budsjettforslag for 2006, ble forskningens andel av budsjettet hevet til historisk høyt nivå (3,63 prosent). I alle budsjetter siden har forskningen tapt, og andelen er nå tilbake til nivået før regjeringen Bondevik II overtok i 2001.

2.2.3 *Grunnforskning (med vekt på kvalitet og realfag)*

Komiteen viser til at den forrige forskningsmeldingen særlig la vekt på å styrke grunnforskningen innen matematikk, naturvitenskap og teknologi. I tillegg la meldingen vekt på å styrke medisinsk forskning.

Komiteen understreker at det er en svært viktig oppgave å sørge for god og langsiktig finansiering av grunnforskning. Grunnforskning krever langsiktighet, og det kan ta mange år før man ser resultater av den. I noen tilfeller ser man heller ikke resultater, fordi man forsker på det man ikke vet noe om. Komiteen viser til at også forskningsinstituttene driver grunnforskning, med særlig vekt på tematisk og multidisiplinær grunnforskning.

Komiteen har merket seg meldingens understrekning av behovet for mer mål- og resultatstyring av forskningen, jf. særlig meldingens kapittel 9. Komiteen mener mål- og resultatstyring er viktig, men vil likevel advare mot en overdreven tro og fokus på dette i tiden som kommer – og da særlig innenfor forskningsfeltet.

Komiteen vil understreke at forskning har en iboende verdi i seg selv, som ikke bør underlegges mål- og resultatstyring. Særlig gjelder dette den frie grunnforskningen, som er selve fundamentet for nyskaping og innovasjon. Selvsagt skal man også stille krav til resultater i forskningen – forskningen skal også være nyttig for samfunnet – men det ligger i forskningens natur at den ikke kan eller bør mål- og resultatstyres fullt ut. I et dannelsesperspektiv er

forskning ikke bare et middel, men også et mål i seg selv. Forskning er i seg selv eksperimenterende, og krever mulighet til å prøve og feile. Det er ofte slik at resultater ikke kan forventes før etter lang tid, og mange store forskningsmessige oppdagelser er gjort ved en tilfældighet. Dette er kjernen i all grunnforskning.

Komiteen vil minne om at samfunn som ikke fremmer nysgjerrighet og ønsket om å vite og forstå, mister sin evne til utvikling. Den sivilisasjonsbyggende nysgjerrighet og troen på fremskrittet og på teknologien som et verktøy til menneskehetens beste er utgangspunktet som må belønnes og gis grobunn. Komiteen vil derfor understreke at det er viktig med en balanse mellom kunnskapens og dannelsens egenverdi for den enkelte og samfunnet – og nytteverdien som kan måles i et marked. Slike perspektiver er etter komiteens mening avgjørende nødvendig med tanke på fremtidig norsk forskningspolitikk.

Komiteen merker seg at Regjeringen vil nedsette et ekspertutvalg som skal "gå gjennom mål- og resultatstyring i forskningssektoren og foreslå endringer som bidrar til høyest mulig samfunnsøkonomisk avkastning av forskningsinnsatsen".

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det meste av grunnforskningen i Norge foregår ved universitetene. Tall fra 2007 viser en realvekst for FoU-utgiftene på drøye 1,6 mrd. kroner siden 2005. Medisin og matematikk/naturvitenskap har hatt den sterkeste veksten med henholdsvis 29 pst. og 21 pst. realvekst i toårsperioden 2005 til 2007.

Flertallet merker seg at Regjeringen har styrket bevilgningene til universitets- og høyskolesektoren og at forskerrekuttering har vært en viktig del av grunnforskningssatsingen. Flertallet viser til at det gjennom fireårsperioden er øremerket midler til nærmere 1 000 nye stipendiatstillinger. I tillegg kommer nye stillinger som er finansiert gjennom andre midler. Flertallet viser til at grunnforskningen også er styrket gjennom andre virkemidler. Blant annet er ordningen med sentre for fremragende forskning (SFF) utvidet med åtte nye sentre fra 2006.

Flertallet merker seg at mange av tiltakene rettet mot realfaglig grunnforskning er innført eller vil få synlig effekt i statistikken først etter 2007. Blant annet er 2/3 av den økte fondsavkastningen i 2010 øremerket investeringer i vitenskapelig utstyr og infrastruktur.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre merker seg at Norges forskningsråd ikke er nevnt i forbindelse med det

ekspertutvalget som skal nedsettes for å gjennomgå mål- og resultatstyringen i forskningssektoren. Disse medlemmer vil understreke at rådet har som en av sine mange oppgaver å evaluere resultatene av den forskningsinnsats som rådet støtter. Disse medlemmer ser det derfor som naturlig at rådet får en sentral rolle i arbeidet med det bebudede utvalget.

Disse medlemmer mener at det er viktig å sikre at også de nye universitetene blir sikret økonomisk grunnlag for å kunne bidra med god grunnleggende forskning. Den nye finansieringsordningen må ta høyde for dette.

Disse medlemmer vil peke på at Norges forskningsråd er en svært viktig konkurransearena for frie midler til grunnforskning. Hovedutfordringen er at Forskningsrådet har for lite penger å fordele til disse prosjektene, og at innvilgelsesraten dermed blir svært lav.

Disse medlemmer viser til at Norges forskningsråd er en viktig aktør for forskningsfinansiering og samordning av større forskningsinitiativ. Når det gjelder den frie og nysgjerrighetsdrevne grunnforskningen, mener disse medlemmer imidlertid det også er viktig å styrke universitetenes budsjetter direkte.

Disse medlemmer er enige i vektleggingen av MNT-fagene i St.meld. nr. 20 (2004–2005), og mener det er bra at dette følges opp i den foreliggende meldingen. Likevel vil disse medlemmer peke på at det i perioden har vært øremerking av blant annet stipendiatstillinger innenfor MNT-fagene, uten at dette har vært fulgt av tilstrekkelige ressurser. 2/3 av stipendiatstillingene som kom i budsjettet for 2008 ble øremerket MNT-fagene, men fortsatt har ikke institusjonene fått midler til å fullfinansiere disse stillingene. Stipendiater innenfor MNT-fag er dyrere enn andre stipendiater, og underfinansieringen tærer på institusjonenes basisbevilgninger som må brukes til å finansiere opp stipendiatene.

2.2.4 Forskningsbasert innovasjon og nyskaping

Komiteen viser til at forskningsbasert innovasjon og nyskaping var en gjennomgående prioritering i forrige forskningsmelding, og viser også til at næringslivets FoU-innsats siden 2005 har hatt en betydelig økning.

Komiteen merker seg at Regjeringen legger vekt på innovasjons- og nyskappingsaspektet ved forskning. Dette er viktig og positivt, og komiteen understreker at det er viktig at det blir åpnet for flere sentre for forskningsdrevet innovasjon, og at disse lokaliseres i nær tilknytning til sterke industrimiljøer.

Komiteen ønsker å styrke norsk næringsliv og legge grunnlag for næringsutvikling og nye virksom-

heter. Komiteen ser det som svært viktig at både næringslivet og offentlig sektor prioriterer forskning og utvikling. Både næringslivet og offentlig sektor trenger ny kunnskap.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at de teknisk-naturvitenskapelige instituttene i Norge har spilt og skal spille en fremtredende rolle for innovasjon og utvikling. Når Regjeringen samtidig peker på betydningen av forskning over hele landet, mener disse medlemmer det er viktig at det legges til rette for nye initiativer i instituttsektoren i områder med sterke industrielle og finansielle miljøer, og at disse gis mulighet for å få basisbevilgning fra Norges forskningsråd. Disse medlemmer viser i den sammenheng til det teknisk-naturvitenskapelige forskningsinstituttet Teknova, som er etablert i et samarbeid mellom Universitetet i Agder (UiA), Agderforskning og forskningstung industri i Agderfylkene.

Disse medlemmer merker seg at forskningsmeldingen signaliserer utvikling av en nasjonal politikk når det gjelder kommersialisering av forskningsresultater. Alle universitetene med unntak av UiA har fått midler til etablering og drift av Technical Transfer Office (TTO), og disse medlemmer understreker at det er viktig at universitetene blir likebehandlet når det gjelder midler til kommersialisering av forskningsresultater.

Disse medlemmer vil prioritere tiltak som stimulerer til økt FoU i næringslivet, blant annet gjennom det offentlige virkemiddelapparatet. En styrking av et næringsrettet virkemiddel som brukerstyrt forskningsprogram er viktig i så måte. Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) har som mål å stimulere til forskningsbasert innovasjon i næringslivet, særlig på områder som bioteknologi, IKT og miljøteknologi, og er et virkemiddel som disse medlemmer ser på som svært viktig.

OFU/IFU-kontrakter er viktige virkemidler som støtter innovative prosjekter mellom kunder og leverandører over hele landet.

2.2.5 Internasjonalisering

Komiteen viser til at internasjonalisering av norsk forskning ble gjort til en av tre gjennomgående prioriteringer i forrige forskningsmelding.

Komiteen viser i denne sammenheng til at det ble understreket at "internasjonalisering skal gjennomføre forskningspolitikken".

Komiteen er tilfreds med at det bilaterale samarbeidet siden 2005 har økt både i omfang og betydning, og viser til at utbygging av samarbeidet med Nord-Amerika (USA og Canada) og Japan, samt inn-

gåelsen av bilaterale forskningsavtaler med Kina og India og opptrapping av Polarsamarbeidet, bl.a. med Russland, har vært prioritert.

Komiteen viser til tall fra NIFU STEP som viser at rundt en av fire stipendiater er utlendinger.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, merker seg også oppslag i Aftenposten der de utenlandske stipendiatene fremhever flere fordelaktige sider ved arbeidssituasjonen som stipendiat i Norge: høy lønn, gode arbeidsforhold, god økonomi på prosjektene, høyt nivå på forskningen, flat struktur og frihet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener meldingen ikke løser utfordringene knyttet til rekruttering av utenlandske forskere.

Disse medlemmer mener det er viktig at virkemiddelapparatet i forskningsprogrammene samsvarer med virkemiddelapparatet i andre land, slik at man ikke opplever at FoU-virksomhet og innovasjon flyttes til andre land på grunn av bedre rammevilkår for forskning der. Disse medlemmer mener det er viktig at Norge har gode fagmiljøer, har utstyr i verdenstoppen og må kunne tilby rammebetingelser som er konkurransedyktige internasjonalt.

Disse medlemmer viser til at en stadig større andel av stipendiatstillingene har gått til utenlandske forskere. I seg selv er ikke dette problematisk, men det er utfordrende at mange av disse stipendiatene ikke blir værende ved norske institusjoner etter at stipendiatperioden har gått ut. Noe av dette skyldes at det er for få post doc.-stillinger å gå over i, men noe skyldes også at institusjoner i utlandet har bedre vilkår for unge forskere enn vi har i Norge.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til Dokument nr. 8:1 (2008–2009), jf. Innst. S. nr. 141 (2008–2009), hvor disse medlemmer foreslår flere konkrete tiltak for å bedre tilgangen til utenlandske forskere og spesialister. Dagens regelverk gjør det vanskelig for utenlandske forskere og spesialister å arbeide ved norske universiteter og forskningsinstitusjoner, blant annet fordi inn- og utreise av Norge medfører nye søknadsprosesser og papirarbeid. Disse partier foreslo derfor at offentlig godkjente universiteter og forskningsinstitusjoner må kunne forhåndsgodkjennes, slik at forskere/spesialister kan påbegynne sitt arbeid mens Utlendingsdirektoratet (UDI) saksbehandler søknaden, og at det bør innføres et hurtigsporsystem for forhåndsgodkjente institusjoner som et prøveprosjekt gjeldende fra innværende år.

Det ble i tillegg foreslått at det skal utarbeides en nasjonal strategi slik at vi i større grad kan tiltrekke oss svært høyt kompetent arbeidskraft og studenter på doktorgradsnivå til Norge. Disse medlemmer vil igjen understreke at det er behov for å få fortgang i denne saken, og ber Regjeringen følge opp den støtten de tidligere har gitt uttrykk for til disse forslagene.

EUS RAMMEPROGRAM

Komiteen viser til at i EUs 7. rammeprogram for forskning, som startet ved årsskiftet 2006/2007, deltar Norge som fullverdig medlem. Komiteen viser også til at programmet både omfatter grunnforskning og anvendt og næringsrettet forskning.

Komiteen viser videre til at Kunnskapsdepartementet i 2008 la fram en strategi for å møte utfordringene i Norges forskningssamarbeid med EU fram mot 2010.

Komiteen mener det er svært viktig å bidra til at internasjonalisering er et gjennomgående trekk ved norsk forskning. Forskingen er i sin natur internasjonal, og norske forskere er stadig oftere del av forskningsprosjekter sammen med forskere fra andre land. Komiteen vil peke på at Norges uttelling i EUs 6. rammeprogram for forskning var meget god, og at forskningsinstitutter og næringsliv har hatt den største deltakelsen. Foreløpige tall viser at den norske deltakelsen omfattet 1 284 deltakelser i 834 prosjekter, med en samlet utbetaling til norske deltakere på 284 mill. euro. Komiteen vil peke på at det er en betydelig utfordring for forskningsinstitusjonene at deltakelse i EUs rammeprogrammer for forskning koster mye i egenandeler.

Komiteen vil understreke viktigheten av at Norge deltar i EUs 7. rammeprogram for forskning. Deltakelsen er helt sentral som virkemiddel for internasjonalisering av norsk forskning.

Komiteen støtter synet om at det er viktig å vurdere vår deltakelse i EU-forskningen med tanke på best mulig utnyttelse av samsvar mellom nasjonale prioriteringer innen forskning og prioriteringene i EU. Det er i utgangspunktet stort samsvar mellom de nasjonale prioriteringene og EUs prioriteringer, og det legger til rette for synergi mellom nasjonale FoU-satsinger og satsinger i det 7. rammeprogrammet. Det er også nyttig med en gjennomgang av likheter og forskjeller i prioriteringene for å vurdere nærmere om det er områder nasjonalt som bør prioriteres høyere eller lavere, og om det er områder hvor det kan være en klarere arbeidsdeling mellom offentlige, nasjonale FoU-aktiviteter og deltakelsen i rammeprogrammet.

Komiteen har merket seg at institusjonene gir uttrykk for at det har blitt mer arbeidskrevende å skrive gode søknader om forskningsmidler i det

7. rammeprogrammet. Det er derfor viktig at det legges godt til rette via Norges forskningsråd i form av rådgivning, stimulering og støttetiltak under prosessen med utarbeiding av søknad.

Komiteen vil understreke viktigheten av at forskningsinstituttene konkurransesevne i programmet blir vurdert. Disse bidro sterkt til vår deltakelse i det 6. rammeprogrammet, og deres rolle må ivaretas også i det 7. rammeprogrammet.

Komiteen viser til at et mål i strategien for å møte utfordringene i forskningssamarbeidet fram mot 2018 er at norske miljøer skal få om lag like mye forskningsfinansiering fra EU som den norske kontingenten for rammeprogrammets første del (2007–2010). Komiteen registrerer at en ambisjon om å få tilbake midler som tilsvarer innbetalt kontingent, vil være utfordrende i andre del av programmet. Dette skyldes budsjettprofilen i rammeprogrammet, som innebærer en betydelig økning i årlige norske kontingentinnbetalinger i perioden 2010–2013. Komiteen understreker at det er nødvendig å ha høye ambisjoner for norsk deltakelse i det 7. rammeprogrammet.

Komiteen viser til at forskningen er svært internasjonal i sin natur, og er enige i Regjeringens mål om høy grad av internasjonalisering av forskningen. Den alt overveiende delen av all forskning foregår utenfor Norges grenser, og det er avgjørende for kvalitet og utvikling av norsk forskning at vi har sterke bånd til EU og europeisk forskning. Komiteen er derfor svært opptatt av at båndene til EUs initiativ innen forskning styrkes. Deltakelse i EUs rammeprogrammer for forskning har vært en suksess og er viktig, men det er også viktig at vi følger med på utviklingen på andre områder. Komiteen slutter opp om visjonene om et europeisk forskningsområde – European Research Area (ERA) – og målene om å utvikle et "indre marked" for forskning. I meldingen skriver departementet at ERA ikke er dekket av EØS-avtalen, og at det ikke er noen automatikk i at Norge kan delta i de initiativ EU tar til videre utvikling av ERA. Komiteen ber Regjeringen ha et skarpt fokus på utviklingen i EU og ber om at Regjeringen sikrer Norge tilgang til og medvirkning i de forskningsinitiativ som tas i EU.

2.2.6 Energi-, miljø- og klimaforskning

Komiteen viser til at forskningens betydning for å møte miljø- og klimautfordringene var prioritert i forrige forskningsmelding, og er tilfreds med at den klimarelevante forskningen særlig har blitt løftet fram i denne stortingsperioden.

Komiteen vil peke på at Norge har store energiresurser som kan gjøre oss til en leverandør av ny fornybar energi til Europa. Disse energiresursene kan skape grunnlaget for ny norsk industri og utvik-

ling av kompetansemiljøer som bygger opp under landet som miljøvennlig nasjon.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser i denne sammenheng til at innsatsen innen klima- og energiforskning har blitt kraftig trappet opp, ikke minst på bakgrunn av den brede politiske enigheten som ble etablert gjennom Klimaforliket.

Flertallet viser til økningen i forskningen til klimavennlige energiløsninger som er vedtatt gjennom Klimaforliket. I den sammenheng er det viktig å påpeke betydningen av energieffektivisering. Norge har sterke industrimiljøer som kan bidra til utvikling av ny teknologi som igjen kan bidra til å redusere klimaproblemene. Instrumentene for forskningsstøtte må tilpasses forskning og teknologiutvikling på dette området.

Flertallet støtter meldingens fokus på de globale utfordringene, behovet for energi, klimaendringene og tap av det biologiske mangfoldet.

Flertallet er tilfreds med at Regjeringen har opprettet åtte forskningssentre for miljøvennlig energi som en oppfølging av Klimaforliket. Disse sentrene skal heve kvaliteten på norsk forskning og fremskaffe anvendbar kunnskap og løsninger innen bestemte temaområder.

Flertallet vil spesielt peke på offshore vindkraft som et område det er viktig å satse betydelig på. Innenfor dette området har Norge velutviklet kompetanse innen offshoreleverandørindustrien å bygge på.

Flertallet vil peke på instituttsektorens viktige rolle i utviklingen av offshore vindkraft. Instituttsektoren er en viktig medspiller i utviklingen av dette spennende området.

Flertallet har merket seg at blant annet SINTEF har uttrykt bekymring for næringslivets evne til å investere i FoU på grunn av den pågående finanskrisen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil understreke betydningen forskning og innovasjon har som grunnlag for omstilling i nedgangstider, og er tilfreds med at Regjeringen følger situasjonen nøye og gjennom budsjett, tiltakspakke og Revidert nasjonalbudsjett har kommet med tiltak som støtter opp under næringslivets muligheter for FoU.

Komiteen støtter fokuset meldingen har på tap av biologisk mangfold og det arbeidet Regjeringen har satt i gang med en offisiell norsk indeks som bl.a. skal formidle kunnskap om tilstanden i norsk natur og utviklingstrender for det biologiske mangfoldet. Artsdatabanken har et betydelig ansvar for å drive og

videreutvikle infrastruktur knyttet til å gjøre kunnskap om det biologiske mangfoldet tilgjengelig for ulike brukere.

Komiteen viser til Budsjett-innst. S. nr. 12 (2008–2009):

"Komiteen ser meget positivt på at det norske artsprosjektet nå lar seg gjennomføre. I tråd med St.meld. nr. 15 (2007-2008) om universitetsmuseene, mener komiteen at det som en naturlig oppfølging av dette prosjektet etableres et forskningsprogram som knyttes til prosjektet. Komiteen ber departementet, så tidlig som mulig i 2009, komme tilbake til Stortinget på egnet måte for å klargjøre sitt bidrag i artsprosjektet."

Komiteen har registrert at Kunnskapsdepartementet har gitt Norges forskningsråd i oppgave å utvikle en nasjonal forskningssatsing rettet inn mot universitetsmuseene. Satsingen skal ha fokus på rekruttering og omfatte både de naturvitenskapelige og kulturhistoriske museene. Komiteen er fornøyd med at for de naturvitenskapelige museene skal satsingen ses i sammenheng med artsprosjektet.

Komiteen mener det er viktig å ta hensyn til at verden opplever økende etterspørsel etter energi, og som energinasjon bør Norge jobbe aktivt for å utvikle nye energiteknologier som kan bidra til å dekke energibehovet. Mange av fremtidens energiteknologier er fremdeles i et tidlig utviklingsstadium. De er i mange tilfeller ikke bedriftsøkonomisk lønnsomme i dag, og er foreløpig avhengige av støtteordninger. Derfor er det viktig med langsiktige og stabile rammebetingelser for at næringen skal satse på nye teknologier. Havvindmøller er et typisk eksempel på dette som med den nåværende energiprisen ikke er bedriftsøkonomisk lønnsomt å bygge ut. Det er viktig å legge til rette for FoU innen denne teknologien.

Komiteen mener at overgangen til fornybare energikilder må sees på som en mulighet for Norge til å fortsatt være en energistormakt i internasjonal sammenheng. Komiteen vil vektlegge at ingeniørkompetanse er sentralt for å realisere noen av de mange visjoner og illusjoner som preger debatten om fornybar energi. Gode petroleumsmiljøer vil være en av mange drivkrefter for å sikre gode kunnskapsklynger i landet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til Klimaforliket og at de offentlige bidragene relatert til forskningen på fornybare energikilder innen 2010 skal være minst på nivå med tilsvarende offentlige bidrag til petroleumsforskningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det er viktig å legge til

rette for FoU innen denne teknologien, slik at vi unngår at kompetansen forsvinner til andre land med bedre rammebetingelser.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre understreker nødvendigheten av tilgang på energi for å kunne oppleve velstandsutvikling. Disse medlemmer henviser til at IEA legger til grunn at det vil være et økende behov for energi i fremtiden, og at dette behovet i stor grad vil måtte dekkes av fossil energi de nærmeste tiårene. Det er viktig at man ser på verdens behov for energi i en mer total sammenheng. Disse medlemmer viser til at IEA mener Norge bør opprettholde sin produksjon av olje og gass. Disse medlemmer mener derfor det er av stor viktighet at Norge også i tiden fremover legger vekt på petroleumrelatert forskning og utdanning.

Disse medlemmer viser til at Norge i mange år har vært ledende på forskning og utvikling innenfor petroleumindustri. Det er bygget opp en betydelig petroleumrelatert industri innen dette området som i mange deler av landet er blitt hjørnesteinsbedrifter i små lokalsamfunn. En av årsakene til dette er at vi har hatt god tilgang på ingeniørkompetanse fra egne universitetsmiljø. Disse medlemmer vil advare mot rød-grønne ønsker om å styre ungdom bort fra petroleumrelatert utdanning, og mener det viser at man ikke tar inn over seg hva denne industrien betyr for landet. Disse medlemmer mener det vil være viktig heller å bygge ut disse universitetsmiljøene til å utdanne enda flere kompetente personer. Det har tidligere vært fremholdt fra Regjeringen at Norge skal bli et samfunn som skal leve av kunnskapsindustri, og det er nettopp det vi har muligheten til gjennom en økt satsing på utdanning og forskning innen petroleumsteknologi. Ikke bare vil dette komme norsk industri til gode ved leveranser til egne installasjoner, men det vil også fremdeles kunne bli en stor eksportindustri. Dette gjelder både eksport av ingeniørtjenester og eksport fra industrien av ferdige produkter for bruk i oljeleting og produksjon i andre land.

Disse medlemmer mener det er viktig med en viss nøkternhet i vurderingen av hva som gir energivolum i forhold til investerte midler. Man må derfor klare å skille mellom umodne teknologier som er på FoU-stadium, og teknologier som kan kommersialiseres i større grad.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til Klimaforliket som ble inngått i Stortinget i 2007, særlig til de forskningsrelaterte punktene 4.1 til 4.6.

Disse medlemmer vil peke på at petroleumsforskningen har blitt nedprioritert av regjeringen

Stoltenberg II. Regjeringen Bondevik II gjennomførte en opptrapping av denne forskningsinnsatsen, mens dagens regjering har trappet ned innsatsen.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til sine merknader om dette i Budsjett-innst. S. nr. 9 (2008–2009) og sitt forslag om å styrke petroleumsforskningen med 50 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil minne om at thorium er et radioaktivt grunnstoff med store forekomster i Norge. Disse medlemmer viser til Thoriumutvalgets rapport, som konkluderte med at Norge bør vektlegge å øke sin kunnskap rundt potensialet for bruk av thorium. Disse medlemmer ønsker at Norge skal se nærmere på potensialet som finnes, gjennom kartlegging av ressurser samt å etablere/øke Norges egen kompetanse om kjernekraft. Det er fortsatt mange teknologiske utfordringer knyttet til et thoriumkraftverk, og tidshorizonten for et slikt prosjekt er derfor lang (15–20 år). Disse medlemmer mener likevel at Norge har ressurser og muligheter til å bidra til å utvikle tryggere, mer moderne kjernekraftverk ved å utrede bruk av thorium. Disse medlemmer vil derfor følge opp rapportens anbefalinger, blant annet ved å satse mer på utvikling av norske kjernefysikkmiljøer, samt et tettere samarbeid med EU, deriblant gjennom Euratom.

Disse medlemmer mener det er viktig å stimulere til en bred forskning rundt årsaker til og konsekvenser av klimaendringene. Dette må medføre at det må forskes bredt, og det bør stimuleres til at flere ulike og utfordrende synspunkter får komme til orde for å få et bredest mulig kunnskapsgrunnlag.

2.2.7 Nordområdene

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Regjeringen i sin tiltredelseserklæring framhevet nordområdene som Norges viktigste strategiske satsingsområder.

Flertallet mener at Norge har et særlig ansvar for å utvikle kunnskap om polare områders og havets betydning for klimautviklingen, og viser i denne sammenheng til at Regjeringen i 2006 la fram sin første nordområdestrategi, der det gjennom næringsliv, forskning og academia ble etablert strategier for å utnytte verdiskapingsmulighetene innen reiseliv, arktisk teknologi, klimaforskning, miljøteknologi og bioprospektering.

Flertallet viser videre til at Regjeringen har gått inn for å bevilge 320 mill. kroner til Det internasjonale polaråret (IPY) og styrket arbeidet med å videreutvikle Svalbard som en internasjonal forskningsinfrastruktur.

Flertallet viser til at Regjeringens nordområdestrategi ble videreutviklet i 2009 med strategien *Nye byggesteiner i Nord*, som innebærer en kraftig satsing på næringsutvikling og en videreutvikling av kunnskapsmiljøene i landsdelen i et 10–15 årsperspektiv.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil peke på at Regjeringen ikke i tilstrekkelig grad har fulgt opp nordområdesatsingen. Verken St.meld. nr. 22 (2008–2009) Svalbard, eller den foreliggende forskningsmeldingen gir signaler om et løft for forskning og kunnskapsoppbygging i nordområdene. Det er viktig å heve forskningsambisjonene i nordområdene og sikre at mer av forskningen om nord også skjer i nord.

Disse medlemmer mener at alle viktige målsettinger i nord, både suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse, miljø- og ressursforvaltning, verdiskaping og en videreutvikling av nordområdene som forskningsarena er avhengige av et løft i satsingen på kunnskap og forskning. Videre vises det til at disse medlemmer i flere budsjetter har foreslått en styrking av basisbevilgningene til universiteter og høyskoler, og at dette ville medført økte midler til institusjonene i Nord-Norge.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at regjeringen Bondevik II som første regjering la fram en egen stortingsmelding om nordområdene (St.meld. nr. 30 (2004–2005) Muligheter og utfordringer i nord). Oppfølgingen av meldingen fra regjeringen Stoltenberg II har kommet i form av to nordområdestrategier. Den siste, *Nye byggesteiner i nord*, ble lagt fram i mars 2009.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til framleggningen av Høyres nordområdestrategi "Flere bein å stå på". Kunnskap er navet i nordområdepolitikken.

I statsbudsjettet for 2009 foreslo disse medlemmer å doble antallet rekrutteringsstillinger til nordområdeforskning gjennom Norges forskningsråd og å bevilge 5 mill. kroner til programmet *Maritim arktisk kompetanse* ved Universitetet i Tromsø.

Komiteen viser til at det er økende fokus på Nordområdene og Arktis både på grunn av utnyttelsen av naturressurser som fisk, olje og gass, og på grunn av den interesse disse områdene har for forskning på arktisk natur, miljø og klima. Komiteen har merket seg at det i Svalbardmeldingen (St.meld. nr. 22 (2008–2009)) pekes på behovet for en bedre koordinering av de mange og ulike forskningsaktiviteter.

teter på øygruppen og understreker Forskningsrådets rolle i denne sammenheng. Behovet for bedre koordinering var også noe Riksrevisjonen var opptatt av i sin forvaltningsrevisjon.

Komiteen vil understreke at Svalbards strategiske plassering som base for ulike internasjonale forskningsinteresser er svært viktig i denne sammenheng. Forskningsbasert kunnskap som vil kunne være av vital betydning for hele kloden kan hentes fra nordområdene nær oss. Noe av forutsetningen for dette er at de norske miljøene har vitenskapelig tyngde og kvalitet og kan være attraktive samarbeidspartnere for utenlandske kolleger. Komiteen mener at det derfor også må satses på rekruttering av yngre forskere og utdanning av teknisk personale. I denne sammenheng er det ingen institusjon som står mer sentralt enn UNIS (Universitetscenteret på Svalbard). Ved siden av UNIS er Norsk polarinstitutt en svært viktig aktør med dyktige forskere og betydelig aktivitet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at UNIS i forslaget til Revidert nasjonalbudsjett for 2009 fikk 20 nye studieplasser.

Flertallet vil understreke ønskeligheten av en balansert utvikling ved UNIS, der det er godt samsvare mellom nye satsinger og tilgjengelige midler.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ser det som svært uheldig at UNIS for inneværende år ble pålagt å kutte ned på sitt budsjett, altså redusere, både antall studentårsverk og forskerstillinger. Nedjusterte kurstilbud for høst 2009 og vår 2010 ville gitt en nedbygging av studentmassen med ca. 20 årsverk slik at den samlede effekten ville bli 25 årsverk, til tross for at UNIS har kapasitet og infrastruktur til å ta imot langt flere. Disse medlemmer mener nedtrapping ved en så sentral institusjon fra norsk side vil redusere våre muligheter til å innta en lederposisjon i internasjonal polarforskning. Disse medlemmer konstaterer at Regjeringen senere har snudd i spørsmålet om nedjustering av antall studieplasser, ved å foreslå å bevilge penger i Revidert nasjonalbudsjett. Dette er positivt. Disse medlemmer forventer at dette følges opp i statsbudsjettet for 2010 og at antall forskerstillinger også oppjusteres for å sikre at UNIS kan opprettholde og videreutvikle sin forskerkompetanse.

2.2.8 Helse og velferd

Komiteen viser til at helsetilstanden og levekårene for det store flertallet av befolkningen er god, men at det fortsatt er mange som har betydelig dårlig

gere helse og levekår enn den øvrige befolkning. Komiteen vil understreke betydningen av forskning som kan bidra til bedre helse- og levekår for de som trenger det mest.

Komiteen er av den oppfatning at det må legges til rette for økt forskning i kommunehelsetjenesten. Et av områdene som bør prioriteres langt sterkere enn i dag, er demensforskning.

Komiteen vil peke på de utfordringene helse- og omsorgssektoren står overfor ved at vi lever lenger og ved at mennesker med Alzheimers sykdom og andre demenssykdommer øker i antall. Den økte forekomsten av kroniske sykdommer som diabetes og kols, samt kreft, er også en stor utfordring.

Komiteen vil understreke viktigheten av å prioritere medisinsk forskning som kan bidra til at dette er sykdommer som bedre kan forstås og utvikles behandling for.

Komiteen vil peke på viktigheten av forskning på systemnivå i helse- og omsorgssektoren.

Komiteen vil peke på at flere store helse- og omsorgsreformer er gjennomført de siste årene. Det er viktig å skaffe seg kunnskap om hvordan disse er gjennomført og hvordan de fungerer for å sikre at de har kommet de ulike pasient- og brukergruppene til gode.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Venstre, mener at erfaringene fra disse reformene er viktig kunnskap å ta med seg når en eventuell samhandlingsreform skal settes ut i livet.

Flertallet viser til at Regjeringen vil fremme forslag til en samhandlingsreform mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten. En slik reform vil kreve oppbygging av kompetanse i kommunehelsetjenesten og må følges opp med forskning og utvikling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, vil også uttrykke bekymring for at de sosiale helseforskjellene i Norge øker, og understreke viktigheten av forskning på dette området slik at vi forstår bedre hvorfor forskjellene øker og hvilke virkemidler som kan settes inn for å minske forskjellene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at helse var et prioritert område i forrige forskningsmelding, og viser også til at Regjeringen i sin tiltredelseserklæring utvidet dette feltet til også å gjelde forskning for velferd.

Dette flertallet er tilfreds med at den offentlige helseforskningen har økt betydelig fra 2005–2007, og viser i denne sammenheng til at det i 2009 er et stort program (FUGE), fem sentre for fremragende forskning og tre sentre for forskningsdrevet innovasjon.

Dette flertallet viser også til at Regjeringen i 2006 startet en stor satsing på global vaksinasjonsforskning.

Dette flertallet viser til at i 2007 utgjorde velferdsforskningen fire prosent av den offentlige finansierte forskningen, i beløp betyr det 683 mill. kroner, og er tilfreds med at Forskningsrådets innsats på området har økt med 26 prosent fra 2006–2008.

Dette flertallet viser også til at det i 2009 er startet et bredt forskningsprogram om velferd, arbeid og migrasjon med et årlig budsjett på 85 mill. kroner i ti år. I tillegg er det startet et utdanningsforskningsprogram med en årlig ramme på 24 mill. kroner per år.

Komiteen har merket seg Legeforeningens bekymring over det de betegner som dårlig rekruttering av leger til forskning. Dette vil etter deres mening ha store konsekvenser for særlig den kliniske forskningen og den forskningsbaserte undervisningen av medisinerstudenter.

Komiteen mener dette er en alvorlig problemstilling som må følges opp overfor universitetene og helseforetakene/universitetssykehusene for å finne måter å stimulere leger og annet helsepersonell til å forske mer.

Komiteen ber departementet ta et slikt initiativ.

Komiteen vil peke på at Regjeringen i meldingen sier at den frie forskningen skal styrkes. Dette er et virkemiddel som er viktig for rekrutteringen av leger til forskning.

Komiteen viser til at kreft er en sykdom som rammer stadig flere. En tredjedel av befolkningen vil oppleve å få kreft, men heldigvis øker også overlevelsesraten. Seks av ti kreftpasienter overlever sykdommen, men dette skjuler store variasjoner mellom krefttypene. Det er etter komiteens oppfatning helt avgjørende at det forskes intensivt på kreft.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det i forbindelse med statsbudsjettet for 2009 ikke skjer noen opptrapping i bevilgningene til kreftforskning. Fortsatt er det Kreftforeningen som står for den største andelen av midlene til kreftforskningen i Norge.

Disse medlemmer vil vise til at norsk kreftforskning representerer høy internasjonal kvalitet. Av 400 kreftlegemidler som er under utprøving, er 40 norske.

Disse medlemmer viser til at den norske legemiddelindustrien er god, men relativt liten.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Stoltenbergs manglende satsing på forskning har svekket muligheten for en offensiv satsing på helseforskning og utvikling av nye behandlingstilbud i Norge. Helserelatert forskning har et stort potensial for å kunne bli en vekstnæring i Norge. Disse medlemmer vil særlig peke på behovet for utvikling av flere forskningsprosjekt i samarbeid mellom helsetjenesten, universitetsmiljøene og næringslivet som kan bidra til kommersialisering av forskningsresultater. Det bør legges bedre til rette for at universitetene og industrien samarbeider om gjesteprofessorater for å bidra til synergieffekter mellom miljøene. I forbindelse med utvikling av nye produkter og behandlingstilbud er det viktig at finansieringsordningene sikrer kontinuitet i utviklingsprosjektene. Videre må finansieringssystemet i helseforetakene forbedres slik at det raskere gis ISF-refusjon for nye behandlingsformer. Disse medlemmer mener at insentivordningene som skal stimulere til økt forskning i helsetjenesten også bør omfatte samarbeidsprosjekt mellom industrien og den offentlige helsetjenesten. Dette vil stimulere norsk og utenlandsk helseindustri til å legge utviklingsaktivitet og produksjon til Norge. Slik disse medlemmer ser det, vil dette bidra til å bygge opp en næring som potensielt kan ha stor betydning for norsk forskning og industri generelt.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at det finnes en rekke norske forskningsmiljø på det medisinske området. Imidlertid kan det synes som om virkemiddelapparatet ikke er tilpasset dagens situasjon. Forskningsmiljøene og forskningsbaserte selskaper får i dag støtte gjennom virkemiddelapparatet til basalforskning og til utvikling av nye medisiner. Slik støtte gis til kliniske forsøk i fase 1 og fase 2, men ikke til fase 3-studier. For å stimulere til utviklingen av en bærekraftig norsk industri innen det medisinske området vil derfor disse medlemmer at det etableres støtteordninger også for studier i fase 3.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre viser til at det ofte tar lang tid før det etableres adekvate finansieringsordninger når nye innovative kreftmedisiner blir medisinsk godkjent i Norge.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet er av den oppfatning at Norge bør være et foregangsland når det gjelder medisinsk forskning. Det vises i denne sammenheng til Fram-

skriftspartiets alternative statsbudsjett for 2009, der dette området styrkes betydelig utover Regjeringens budsjett. Viktige områder for Fremskrittspartiet er satsing på stamcellesenteret, grunnforskningssenter for ADHD, kreftforskning og diabetesforskning. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 12 (2008–2009).

Disse medlemmer viser til de uheldige konsekvensene knyttet til spesielt dyre medisiner som i dag ligger under de regionale helseforetakenes finansieringsansvar. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til Fremskrittspartiets tidligere forslag om å overføre finansieringsansvaret til Folketrygden.

Komiteen har notert seg at nær halvparten av alle kliniske studier som legemiddelindustrien gjennomfører i Norge, skjer i samarbeid med et helseforetak. Samarbeidet mellom de offentlige helseforetakene og den private legemiddelindustrien er viktig for at Norge skal kunne lykkes med denne type forskning. Komiteen ser det som viktig at helseforetakene finner det interessant å delta i denne type samarbeidsprosjekter og oppdragsforskning, selv om det ikke gir anerkjennelse i form av publiseringer og siteringer. Det bør vurderes på hvilken måte helseforetakene kan gis de nødvendige insentiver for å delta mer aktivt i slikt samarbeid.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det offentlige virkemiddelapparatet innenfor legemiddelforskning retter seg inn mot forskning og utvikling i fase én og fase to, men ikke mot den kostnadskrevenne fase tre. Fase tre er når et forskningsprosjekt skal inn i fasen med store kliniske studier. Begrunnelsen er i det alt vesentligste at denne fasen ikke har "innovasjonshøyde" nok. De største utfordringene melder seg for mange av de mindre norske legemiddelfirmaene som ikke har kapital nok til å gjennomføre fase tre-prosjekter. I urolige økonomiske tider er det dessuten svært vanskelig å hente inn privat kapital, og det er flere eksempler på at firmaer har måttet utsette eller kansellere denne siste fasen i forskningsprosjekter på grunn av manglende kapital. Disse medlemmer mener det bør vurderes om det bør innføres offentlige virkemidler som støtter opp om fase tre (store kliniske studier) i legemiddelforskning. Slike virkemidler kan for eksempel være gunstige lån eller skatteinsentiver.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere om det bør innføres offentlige virkemidler som støtter opp om

fase tre (store kliniske studier) i legemiddelforskning."

Komiteen viser til at den forrige forskningsmeldingen hadde som et viktig tiltak at forskning må integreres tydeligere som virkemiddel i utviklingspolitikken. Komiteen mener at selv om bevilningene til utviklingsforskning har økt, så vil det være viktig å opprettholde dette tiltaket. Komiteen viser til at få utviklingsland har midler til på egen hånd å utføre god forskning på fattigdomssykdommer som lungebetennelse, diaré, tuberkulose, malaria og hiv/aids. Komiteen har merket seg at størstedelen av forskningen rettes mot de rike landenes behov, og at bare 10 prosent av de totale ressurser til medisinsk og helsefaglig forskning er rettet mot 90 prosent av den globale sykdomsbyrden – noe som ofte blir referert til som 10/90 gapet. Dette er også gjeldende for Norge. En undersøkelse fra 2007 viste at kun 7,5 prosent av helseforskningen i Norge var rettet mot de store folkesykdommene i utviklingsland. Andelen hadde da økt fra 5 prosent i 2001.

Komiteen viser videre til at Norge har mange kompetente forskere som har kunnskap om å bekjempe fattigdomssykdommer. Dette viser at Norge er i en god posisjon til å bidra med forskning for å redusere 10/90 gapet.

Komiteen mener det bør vurderes om ressurser som i dag brukes på nasjonal helseforskning i større grad bør støtte opp under global helseforskning med hovedvekt på fattigdomssykdommer.

Komiteen vil peke på at helse- og sosialforskning kan ha mange etiske dilemmaer som er viktige å belyse. Komiteen vil peke på at historien er full av eksempler på problematisk forskning knyttet til medisinske eksperimenter, antropologiske studier, forskning på etniske minoriteter, ulike folkegrupper og kjønnsforskning. Personvernmessige hensyn og menneskerettighetsaspekter vil derfor alltid være viktige å få frem i en offentlig diskusjon rundt helse- og sosialforskning. Samtidig er det grunn til å understreke det positive aspektet ved økt kunnskapsoppbygging mellom sammenhenger innenfor helse- og sosialforskning. Hva som er "nyttig" vil imidlertid alltid være gjenstand for en relativ vurdering knyttet til den tidsperiode og kulturkrets man lever i.

Komiteen mener det derfor er viktig at de råd og komiteer som tar beslutninger om hva slags forskning som er innenfor norsk lov og i tråd med etiske, medisinske og menneskerettslige hensyn, er bredt sammensatt og innehar bred kompetanse – for eksempel innenfor både jus, medisin og humaniora.

Komiteen vil peke på at forskning kan ha både gode og uheldige konsekvenser. Forskning flytter grenser og kan ofte reise etiske problemstillinger som det er viktig at forskeren og samfunnet for øvrig tar

alvorlig. Forskerens egne etiske holdninger er av avgjørende betydning. Komiteen vil arbeide for en tung vektlegging av etikk i alle ledd av utdanningsløpet, ikke minst på høyere nivå ved universiteter og høyskoler.

Komiteen viser til at det drives mye forskning på master- og doktorgradsnivå i skjæringspunktet mellom helse-, velferds- og samfunnsforskning. Mer og mer av denne forskningen utføres i klasserom og lignende, noe som stiller store krav til etikk, personvernmessige hensyn og menneskerettigheter. Med de muligheter informasjonsteknologi gir i dag for spredning, stiller dette store krav til de som utfører denne forskningen.

På dette grunnlag fremmer komiteen følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gjennomgå forskningsetiske regler for master- og doktorgradsprogrammer når det gjelder forskning på barn og unge innenfor skjæringspunktet helse- og sosialforskning, og komme tilbake til Stortinget med dette på egnet måte."

Komiteen mener det er positivt at Regjeringen ønsker å forsterke forskningsbasert velferdssektor og profesjonsutøvelse, og viser i den sammenheng til den gode erfaringen PRAXIS-Sør ved UiA kan vise til.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det bør vurderes å opprette egne sentre for forskningsbasert innovasjon i offentlig sektor, på linje med SFI – og slik sikre godt samarbeid mellom universitet, institutter og utøvende organisasjon.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gjennomgå personopplysningsloven med tanke på forskning på barn og unge og vurdere om personopplysningsloven sikrer barns rettigheter i tilstrekkelig grad med hensyn til forskning og oppbevaring av personsensitive opplysninger."

2.2.9 Nytt finansieringssystem for instituttsektoren

Komiteen viser til at Regjeringen, som oppfølging av forrige forskningsmelding, har innført et nytt og delvis resultatbasert basisfinansieringssystem for forskningsinstituttene i Norge.

Komiteen viser videre til at forskningsinstituttene for første gang blir omfattet av et felles finansie-

ringssystem som er utformet med sikte på å styrke instituttene egenart i FoU-systemet.

Komiteen viser til at det fra 2009 er innført et nytt og delvis resultatbasert finansieringssystem som omfatter 51 forskningsinstitutter. Det nye finansieringssystemet innebærer bl.a. at deler av instituttene grunnbevilgninger skal fordeles etter oppnådde resultater for vitenskapelig publisering, internasjonale inntekter, samarbeid med universiteter og høyskoler, inntekter fra Norges forskningsråd og nasjonale oppdragsinntekter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er tilfreds med at instituttene basisbevilgninger ble styrket i 2009.

Flertallet viser til at norske forskningsinstitutter for første gang blir omfattet av et felles finansieringssystem som er utformet med sikte på å styrke instituttene egenart i FoU-systemet.

Flertallet mener også det kan være aktuelt å la flere kvalifiserte institutter på prioriterte forskningspolitiske områder omfattes av ordningen i årene som kommer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det nye basisfinansieringssystemet for instituttsektoren som ble framlagt i budsjettet for 2009, slår uheldig ut for noen av instituttene som har sitt utspring i universitetssektoren. Dette er fordi det kun er de instituttene som fram til 2009 fikk grunnbevilgning, som tas med i beregningen av det nye basisfinansieringssystemet for sektoren. De fire instituttene som ikke omfattes av det nye systemet – NTNU samfunnsforskning, Rokkansenteret, Frischsenteret og Nansensenteret – oppfylder ifølge Norges forskningsråd kriteriene for deltakelse i basisfinansieringsordningen. Grunnbevilgningen bør etter disse medlemmers oppfatning ikke være historisk betinget, men i stedet være kriteriebasert for å motivere til forskning av høy kvalitet.

Disse medlemmer viser til at instituttsektoren har en svært viktig rolle i norsk forskning. Sektoren utgjør om lag en fjerdedel norsk forskning, og henter ut rundt 38 prosent av midlene som går til norsk forskning fra EUs rammeprogram. I St.meld. nr. 20 (2004–2005) Vilje til forskning, ble instituttsektoren grundig omtalt, og meldingen var klar på behovet for en styrking av basisbevilgningene til sektoren.

Disse medlemmer vil peke på at instituttsektoren selv ønsker en tydeligere ramme for likebehandling av forskningsinstituttene. Instituttene sorterer under ulike departement, og det betyr at

institutter som har en spesielt tett kobling til sitt departement, ofte kommer heldig ut når det gjelder finansiering.

En særskilt problemstilling gjelder skatteplikt for forskningsinstitutter. I dag er situasjonen den at 20 prosent av instituttene er skattepliktige, 50 prosent er ikke skattepliktige og 30 prosent er under utredning. Hvert enkelt likningskontor avgjør ut fra en skjønnsmessig vurdering hvorvidt et forskningsinstitutt skal være skattepliktig eller ikke. Den foreliggende meldingen tar ikke stilling til dette spørsmålet.

Disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:64 (2007–2008), jf. Innst. S. nr. 257 (2007–2008), om å endre skatteloven slik at forskningsinstitutter som mottar basisbevilgning fra staten, fritas for skatteplikt.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om nødvendige endringer i skatteloven, slik at forskningsinstitutter som mottar basisbevilgning fra staten, fritas for skatteplikt."

"Stortinget ber Regjeringen innlemme de forskningsinstituttene som er kvalifisert, men som i dag ikke er med i det nye basisfinansieringssystemet, i dette systemet."

Disse medlemmer er bekymret over en utvikling der rammevilkårene for instituttsektoren gjør at sektoren utgjør en stadig mindre andel av den totale FoU-virksomheten som blir utført i Norge. Disse medlemmer savner konkrete og gode mål innenfor instituttsektoren i forskningsmeldingen, og registrerer at denne meldingen har svakere ambisjoner enn den forrige på vegne av instituttsektoren. Disse medlemmer mener basisbevilgningene til forskningsinstituttene bør økes, og at det bør utarbeides en opptrappingsplan for dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker å øke støtten til CERN ørmerket thoriumforskning ettersom dette kan bli en av de viktigste energikildene i årene fremover. Norge har store mengder thorium og bør derfor være svært interessert i utviklingen av dette og ikke minst være en pådriver for forskningen på dette området.

Komiteen vil peke på at instituttsektoren ikke har rett til å gi doktorgrader, og heller ikke bør ha det. Forutsetningen for å kunne drive doktorgradsutdanning i instituttsektoren er derfor et tett samarbeid med ett eller flere universiteter eller høyskoler, der det er de sistnevnte som gir graden og dessuten er aktivt med i veiledning av kandidatene.

Komiteen ber Regjeringen vurdere modeller og ordninger som sikrer at instituttsektoren bedre kan delta i nasjonale forskerskoler og andre ordninger som sikrer bedre kvalitet og gjennomføring for doktorgradsstudenter i instituttsektoren.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener likevel det trengs en ordning for forskerskoler forbeholdt instituttsektoren. Nettopp fordi gradene tildeles av universitetene og høyskolene vil det ikke være mulig å ha åpen konkurranse mellom institutter i og utenfor UH-sektoren om midler til forskerskoler. Det ville føre til at universitetene og høyskolene av konkurransemessige hensyn unnlot å inngå det samarbeid som skal til for å gjøre et frittstående institutt i stand til å opprette en forskerskole. Hvis det derimot opprettes en ordning spesielt for instituttsektoren, vil det være attraktivt for universiteter og høyskoler å knytte seg opp mot de instituttene som søker finansiering for å opprette forskerskoler. Det vil derfor bidra effektivt til økt samarbeid mellom institutt- og UH-sektoren og vil dessuten styrke doktorgradsutdanningen i UH-sektoren.

En ytterligere fordel ved en slik ordning er etter disse medlemmers syn at den vil styrke instituttene mulighet for å kunne etablere Sentre for fremragende forskning med norsk og/eller internasjonal finansiering. For de instituttene som allerede har et SFF, vil en ordning med forskerskoler dessuten styrke muligheten for å sikre og videreutvikle den kompetansen som er bygd opp ved senteret.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen etablere en ordning administrert av Norges forskningsråd, der forskningsinstituttene kan søke om midler til forskerskoler for en periode på minst fem år. Når slike midler er tildeelt, vil instituttene selv ha ansvar for å fordele stipendier til den enkelte doktorgradsstipendiat."

2.2.10 Regionale forskningsfond

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at det fra 2009 er opprettet regionale forskningsfond med en fondskapital på 6 mrd. kroner for å styrke forskning og innovasjon i hele landet.

Flertallet viser til at fondene skal bidra til langsiktig, grunnleggende kompetansebygging i relevante forskningsmiljøer, og dermed bidra til økt kvalitet i forskningen.

Flertallet vil peke på at de regionale forskningsfondene skal supplere de nasjonale forskningsvirkemidlene og styrke forskningsinnsatsen i regionene. Fondene kan finansiere langsiktig grunnleggende forskning, forskning for offentlig sektor og næringsrettet forskning. Mange små og mellomstore bedrifter kan drive mer FoU-arbeid om det legges til rette for det.

Flertallet mener at oppretting av regionale forskningsfond vil bidra til dette.

Fylkeskommunene som regional utviklingsaktør får en sentral oppgave i arbeidet med utviklingen av forvaltningen av fondet og ved å identifisere samarbeidsgrupper som kan bidra til mer verdiskaping i de ulike regionene.

Flertallet understreker at det er vesentlig at midlene fra de regionale forskningsfondene samordnes med nasjonale virkemidler til forskning og VRI-programmet (virkemidler for regional utvikling) som ligger i Forskningsrådet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på at de regionale forskningsfondene skal styrke Regjeringens nordområdesatsing og støtter dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at disse partier var imot opprettelsen av regionale forskningsfond i forbindelse med budsjettbehandlingen for 2009. Disse medlemmer viser til sine merknader om dette i Budsjett-innst. S. nr. 12 (2008–2009) og vil særlig fremheve at regionale forskningsfond kan bidra til å fragmentere forskningspolitikken, vri fokus bort fra kvalitet, og at det er store utfordringer knyttet til habiliteten i tildelingen fra slike regionale fond fordi norske forskningsmiljøer i utgangspunktet er små. En mer treffsikker måte for å stimulere til næringsrettet forskning regionalt er å satse mer på Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) og SkatteFUNN. Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen nå har foretatt inndelingen av forskningsregionene.

Disse medlemmer vil vise til disse partiers forslag i finansinnstillingen om at de 6 mrd. kroner på post 96 i fondskapital til regionale forskningsfond omdisponeres til post 95 Fondet for forskning og nyskaping.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke betydningen forskningen vil ha når det gjelder å videreføre det velferds-samfunnet som har vokst frem. Disse medlemmer vil ha en satsing innenfor forskningssektoren som i mindre grad tar distriktpolitiske hen-

syn, og i større grad tar hensyn til kvalitetsmessige kriterier for tildeling av forskningsmidler. Disse medlemmer vil understreke at det viktigste først og fremst er at vi får mer igjen for de pengene vi bruker i forskningssektoren, gjennom god forskning av høy internasjonal kvalitet. Samtidig er det viktig å skaffe mer midler til veie for de aktørene som bedriver forskning av høy internasjonal kvalitet.

Disse medlemmer vil vise til at Fremskrittspartiet gikk i mot oppretting av regionale forskningsfond, og prinsipielt er imot disse. Disse medlemmer frykter at regionale fond kan gå ut over andre tiltak rettet mot næringslivets FoU, og at støtten vil bli brukt til prosjekt av lavere kvalitet kun fordi det er innen regionen. Disse medlemmer viser også til at støtten kan gå til prosjekt lokalisert i eller utenfor de geografiske nedslagsfeltene til fondet, og at det skal opprettes faglig uavhengige styrer for det enkelte regionale forskningsfond. Disse medlemmer mener dette vil føre til en unødvendig byråkratisering.

2.2.11 *Forskningsetikk*

Komiteen er tilfreds med at Regjeringen har fått på plass et nasjonalt apparat og rammeverk for behandling av vitenskapelig uredelighet på alle fagfelt, og viser i denne sammenheng til at det i 2007 ble iverksatt en lov om behandling av etikk og redelighet i forskning, samtidig som det ble opprettet et Nasjonalt utvalg for granskning av redelighet i forskning (Granskingsutvalget).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at meldingen i liten grad omtaler etiske spørsmål knyttet til forskning. Disse medlemmer mener det er en nær sammenheng mellom forskning og etikk, og at forskning i svært mange tilfeller reiser viktige etiske spørsmål og kan føre til vanskelige veivalg.

Disse medlemmer mener at forskningsetikk og etiske spørsmål generelt må vektlegges sterkere når det gjelder høyere utdanning, herunder forskerutdanningen og forskningsmiljøene for øvrig.

Disse medlemmer viser til at forskning foregår under en betydelig grad av frihet og tillit, og dermed også en betydelig grad av ansvar for den enkelte forsker. Samtidig har også forskere et selvstendig etisk ansvar og et ansvar for å bidra til at offentligheten får del i de overveielser som gjøres. Disse medlemmer mener samfunnets behov for innsyn i og innflytelse på forskningen må ivaretas, samtidig som forskernes behov for en betydelig grad av frihet i sitt arbeid også må sikres. Dette er viktig for å legitimere forskningen og gi mulighet for dialog og aksept i samfunnet som helhet. De ulike institusjo-

nene bør på sin side være aktive pådrivere for en intern debatt i forskningsmiljøene. Samtidig er det viktig at denne debatten ikke bare foregår internt, men blir gjenstand for en åpen samfunnsdebatt. Derfor mener disse medlemmer at de forskningsetiske komiteene også bør vende seg mer mot publikum.

Disse medlemmer mener forskningsetisk refleksjon er viktig og nødvendig. Sett fra samfunnets side er dette positivt også fordi det bidrar til kvalitetssikring av forskningen og forskningens resultater.

Disse medlemmer vil understreke at etisk refleksjon omkring produksjon av forskningsbasert kunnskap vil være et gode også sett fra forskernes side. Etisk refleksjon gir forskningen legitimitet og en mulighet for dialog og aksept. Skal disse sidene ved forskningen komme mer i fokus, vil det kreve fortsatt sterk innsats innenfor opplæring, informasjon og debattskapende virksomhet. Disse medlemmer mener at både forskningsinstitusjonene selv, de nasjonale og regionale forskningsetiske komiteene, Forskningsrådet, Teknologirådet og Bioteknologinemnda må ha dette som en viktig oppgave. Disse medlemmer mener samfunnet vil være mindre tilbøyelig til direkte kontroll og styring dersom det er tillit til at forskerne selv har vilje og evne til forskningsetisk refleksjon og til å la refleksjon influere på atferd i forskningen. Dermed er etisk refleksjon også knyttet til forskningens frihet fra kontroll og styring.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at da statsråd Lilletun la fram forskningsmeldingen "Forskning ved et tidsskille", ble det også påpekt at det er nødvendig å ha et apparat for behandling av uredelighetssaker i forskning, jf. St.meld. nr. 39 (1998–1999). Meldingen understreket ellers sterkt forskningsetiske spørsmål.

Disse medlemmer mener at en dialog mellom forskning og samfunn om verdier på lengre sikt kan bidra til å gi forskningen en retning. Disse medlemmer mener målet hele tiden må være å få fram kunnskap på en måte og med et resultat som samfunnet kan vedkjenne seg. Det må skapes en større kontaktflate og økt innsyn mellom forskersamfunnet og storsamfunnet. Åpen debatt, høringer og en styrket forskningsformidling er viktige verktøy for å oppnå dette.

2.3 Framtidige mål for norsk forskning

2.3.1 Generelt

Komiteen vil understreke at det er viktig med en systematisk satsing på forskning i årene framover, og at det er viktig med oppmerksomhet både på resultater og på hva samfunnet vil oppnå med forsknings-

innsatsen. Komiteen mener det er behov for å formulere klare forskningspolitiske mål på prioriterte områder. Komiteen viser i denne sammenheng til at Regjeringen foreslår at forskningspolitikken skal rettes inn mot fem strategiske mål og fire tverrgående mål, som skal bidra til:

- å løse globale utfordringer med særlig vekt på miljø-, klima-, hav-, matsikkerhet- og energiforskning
- god helse, utjevne sosiale helseforskjeller og utvikle helsetjenester av høy kvalitet
- forskningsbasert velferdspolitik og profesjonsutøvelse i veldferdssektorens yrker
- et kunnskapsbasert næringsliv i hele landet
- næringsrelevant forskning innen områdene mat, marin, maritim, reiseliv, energi, miljø, bioteknologi, IKT og nye materialer/nanoteknologi
- høy kvalitet i forskningen
- et velfungerende forskningssystem
- høy grad av internasjonalisering av forskningen
- effektiv utnyttelse av forskningsressursene og forskningsresultatene

Selv om disse målforslagene i stor grad bygger på de prioriteringene som ble vedtatt for norsk forskning i forbindelse med Stortingets behandling av St.meld. nr. 20 (2004–2005) Vilje til forskning, viser komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, til at det nye målbildet innebærer en ny tilnærming i forskningspolitikken.

Flertallet viser videre til at Regjeringen foreslår at de årlige forskningsbudsjettene skal innrettes slik at de bygger opp under de ni forskningspolitiske målene og dermed sikrer at det blir en sammenheng mellom mål, varslede tiltak og faktisk fordeling av ressurser i de årlige budsjettene.

LANGSIKTIG PROSENTMÅL

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil understreke at den langsiktige målsettingen om at den samlede forskningsinnsatsen skal utgjøre 3 prosent av BNP, ligger fast. Flertallet viser til at dette er den samme langsiktige målsettingen som EU har.

Flertallet viser til at Regjeringen i statsbudsjettet for 2009 har økt kapitalen i Forskningsfondet med 6 mrd. kroner hvorav 4 mrd. kroner er øremerket investeringer i vitenskapelig utstyr. Dette bidrar til å sikre langsiktig og stabil finansiering av et strategisk viktig område.

Flertallet merker seg at forskningsmeldingen går inn for å videreføre denne satsingen. Dette vil ivareta behovene for langsiktighet, noe bl.a. rektor-

rene ved landets syv universiteter har bedt om i brev av 6. mai 2009.

Flertallet viser videre til at forskningsmeldingen blant annet foreslår å legge fram en opptrappingsplan for klimaforskning, gjøre ordningen med sentre for fremragende forskning til en varig ordning samt vurdere en ny utlysingsrunde for ordningen med sentre for forskningsdrevet innovasjon.

Flertallet mener at disse tiltakene vil bidra til å gi flere miljøer økt finansiering samt mer langsiktighet og handlingsrom i årene framover.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det er svært uheldig at regjeringen Stoltenberg II i meldingen forlater det tverrpolitisk vedtatte målet om at 3 prosent av BNP skal gå til forskningsformål innen 2010, og at 1 prosent av dette skal komme fra offentlige kilder. Når Regjeringen heller ikke erstatter prosentmålet med andre mål, blir resultatet at ambisjonene for norsk forskning reduseres kraftig. I kapittel 13 i meldingen skriver Regjeringen uten nærmere begrunnelse at 3 prosentmålet skal nås "på sikt".

Den offentlige forskningsinnsatsen er i dag på 0,84 prosent, mens næringslivets andel er på 0,77 prosent. Omregnet til kroner utgjør det om lag 19,7 mrd. kroner i offentlige bevilgninger og 17,5 mrd. kroner fra næringslivet.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen flere steder, også i meldingen, argumenterer med at prosentmål er lite egnet som styringsmiddel. Likevel argumenterer Regjeringen for, og opprettholder, prosentmål på bistands- og kulturområdet. Under framleggelsen av statsbudsjettet for 2009 7. oktober 2008 sa finansminister Kristin Halvorsen i Stortinget:

"Vi prioriterer internasjonal solidaritet ved å være den første regjeringen som når målet om å bruke 1 prosent av bruttonasjonalinntekten til bistand. De som setter seg lave mål, trenger aldri å anstrenge seg for å nå dem. Det høres jo behagelig ut, men det er ikke vårt motto. Vi som setter oss høye mål, har nemlig alltid noe å strekke oss etter."

Disse medlemmer mener det er bemerkelsesverdig at det ikke skal være mulig for Regjeringen å føre det samme resonnementet på forskningsområdet. Særlig er det oppsiktsvekkende og uheldig at Regjeringen velger å forlate en målsetting et samlet Stortinget har stilt seg bak, og på denne måten river opp en tverrpolitisk enighet om å prioritere forskning. Når Stortinget nå bes om å vedta lavere målsettinger uten tidsangivelse, har det sin bakgrunn i at Regjeringen velger å prioritere andre områder enn forskning også for framtiden. Disse medlemmer er svært kritiske til Regjeringens endring av målsettingene.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i meldingen også introduserer nye indikatorer for å måle forskningsinnsatsen. Regjeringen forsøker med det å "supplere" 3 prosentmålet. De nye indikatorene er:

- FoU-årsverk pr. 1 000 sysselsatte
- FoU-innsats pr. innbygger
- FoU-innsats knyttet til fastlands-BNP.

Regjeringen skriver i meldingen at dette vil gi et mer "fullstendig bilde av den offentlige forskningsinnsatsen", men i realiteten handler dette om at Regjeringen ønsker å bruke indikatorer som kan bidra til å få Norges forskningsinnsats til å se bedre ut. For eksempel peker meldingen på at dersom man legger til grunn fastlands-BNP, og ikke det totale BNP, er den offentlige forskningsinnsatsen allerede oppe i 1,04 prosent. Disse medlemmer vil understreke at dette er en uredlig måte å regne på så lenge Regjeringen ikke trekker ut petroleumsforskningen fra plussiden av regnestykket. Disse medlemmer viser også til at det gir liten mening å skulle forholde seg til fastlands-BNP på denne ene sektoren, men for øvrig forholde seg til det totale BNP.

Disse medlemmer viser til at den svenske regjeringen la fram en proposisjon om forskning i oktober 2008 (Regjeringens proposisjon 2008/09:50 Ett lyft för forskning och innovation). Proposisjonen gjelder for perioden 2009–2012. bevilgningene til forskning og utvikling planlegges økt med 5 mrd. kroner fram til 2012, og overføringene til universiteter og høyskoler som skal drive forskning og forskerutdanning planlegges økt slik at de i 2012 utgjør 1,5 mrd. kroner mer enn i 2008. Denne sterke satsingen kommer selv om Sverige allerede ligger godt over målet om å bruke 3 prosent av BNP til forskningsformål. Sverige er allerede et av de landene i verden som investerer mest i forskning og utvikling i forhold til BNP. I 2007 brukte Sverige (staten, universiteter og høyskoler og næringslivet) ca. 115 mrd. svenske kroner på forskning og utvikling, og det er en betydelig sterkere satsing enn i Norge. Det tilsvarer 3,84 prosent av BNP. Ser man på OECD-landenes forskningsinnsats i 2006 (målt i prosent av BNP), ligger Sverige på 2. plass av 15 land.

Disse medlemmer viser til at Sverige ikke opererer med flerårig budsjettering, men bruker forskningsproposisjonene til å fatte vedtak som er førende for de årlige budsjetter. Overført til norske forhold, kan en slik prosedyre trolig best sammenliknes med Nasjonal transportplan. Disse medlemmer viser til at Stortinget enstemmig i forbindelse med behandlingen av Dokument nr. 8:74 (2007–2008), jf. Innst. S. nr. 219 (2007–2008), ba Regjeringen utrede etableringen av et styrings- og planleg-

gingsdokument etter modell av Nasjonal transportplan også på forskningssektoren. Disse medlemmer merker seg at en slik utredning ikke har blitt foretatt, og at dette heller ikke blir drøftet i den foreliggende meldingen.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen snarest utrede etableringen av et styrings- og planleggingsdokument for forskningssektoren etter modell av Nasjonal transportplan."

Disse medlemmer viser til at det i forbindelse med behandlingen av Dokument nr. 8:74 (2007–2008), jf. Innst. S. nr. 219 (2007–2008), ble fattet et enstemmig vedtak i Stortinget der Regjeringen ble bedt om snarest, og senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2009, fremme forslag om hvordan det strategiske handlingsrommet i norsk FoU kan økes. Disse medlemmer registrerer at Regjeringen ikke har fulgt opp dette vedtaket, verken i budsjettet for 2009 eller i den foreliggende meldingen.

Disse medlemmer viser til at meldingen angir mål på en rekke områder, og fastholder at norsk forskningsinnsats på sikt skal utgjøre 3 prosent av BNP. Disse medlemmer vil understreke at målene som er angitt i meldingen vil kreve en betydelig økning av midler til forskning over statsbudsjettet. I tillegg vil den langsiktige målsettingen som er satt, kreve en opptrapping av den statlige forskningsinnsatsen, også for å utløse mer midler til forskning i næringslivet. Disse medlemmer viser til at alle de nordiske landene og de fleste andre europeiske landene har langsiktige planer for finansiering av forskning.

Disse medlemmer har merket seg at det er påpekt av OECD, i deres gjennomgang av norsk forsknings- og innovasjonspolitik, at det er en svakhet at Norge i dag har en fragmentert og lite langsiktig finansiering av forskning. Det gjør det vanskelig å følge mål over tid, og gjør finansiering av forskning sårbar i de årlige budsjettprosessene. Problemet oppstår både i fordelingen av statsbudsjettets forskningskapitler mellom departementene og innenfor de ulike departementene. Disse medlemmer mener langsiktige, flerårige planer vil kunne forenkle det årlige budsjettarbeidet for regjeringen og Stortinget, gjøre det enklere å forstå utformingen og innretningen av de årlige budsjettene, styrke koordineringen i forskningspolitikken og skape mer forutsigbarhet for forskningsinstitusjoner og bedrifter.

Disse medlemmer mener en langsiktig plan for finansiering av norsk forskning må ta utgangspunkt i de mål som er vedtatt og som er skissert i meldingen. Disse medlemmer mener videre at fra-

vær av en slik finansieringsplan vil gjøre det vanskelig å realisere målene i meldingen, og redusere troverdigheten i forskningspolitikken. Dette kan gjøre det vanskelig å skape gode, forutsigbare arbeidsvilkår for norsk forskning.

Disse medlemmer mener derfor at Regjeringen, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2010, bør presentere en forpliktende opptrappingsplan for norsk forskning. Planen bør gjelde for perioden for forskningsmeldingen, det vil si for årene 2010–2013.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem for Stortinget en opptrappingsplan for finansiering av norsk forskning, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2010. Planen skal ta utgangspunkt i målene for norsk forskning som er fastsatt i St.meld. nr. 30 (2008–2009), og gjelde for budsjettårene 2010–2013. Det skal legges til grunn at den statlige forskningsinnsatsen minst skal utgjøre 1 prosent av BNP innen 2013."

Disse medlemmer mener at det Regjeringen forsøker å gjøre ved å gå bort fra det ambisiøse prosentmålet og erstatte dette med indikatorer der Norge allerede gjør det veldig godt, kan synes som om Regjeringen i panikk forsøker å vise at den har satset på forskning, til tross for at satsingen på forskning har vært skuffende lav i inneværende stortingsperiode. Disse medlemmer mener det kan synes som Regjeringens alternative måldiskusjon kan oppfattes som et forsøk på flytte fokus fra Regjeringen, som faktisk har ansvar for ressursinnsatsen, til forskerne, som har ansvar for resultatene og kvaliteten. Disse medlemmer mener dette er ansvarsfraskrivelse fra Regjeringens side.

Disse medlemmer viser til et brev landets syv universitetsrektorer har sendt Stortinget (datert 6. mai 2009) i forbindelse med behandlingen av den foreliggende meldingen. I brevet skriver rektorene:

"En forskningsmelding legger føringer på innholdet i forskningspolitikken i flere år ad gangen. St.meld. nr.30 Klima for forskning, slik den nå foreligger, utgjør imidlertid intet skritt fremover for norsk forskning. Fraværet av forpliktende opptrappingsplaner for finansiering av forskning vekker stor bekymring og uttrykker en mangel på ambisjoner og gjennomføringsvilje hos norske myndigheter som er illevarslende for forskningen. Det er avgjørende for Norges fremtid som kunnskapsnasjon at satsingen på forskning trappes opp og gjennomføres på en langsiktig og forutsigbar måte. Dette vil gjøre det mulig for forskningsinstitusjonene å utnytte de tilførte ressursene på en planmessig og effektiv måte. Vi har tillit til at Stortinget, inklusive regjeringspartiene, forstår betydningen av forskning for Norges kulturelle og økonomiske utvikling og vil gjøre det som er nød-

vendig for å rette opp inntrykket skapt av mangelen på forpliktende formuleringer i Klima for forskning.

Vi vil derfor be KUF-komiteen fremme følgende vedtaksforslag for Stortinget:

"Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2010 fremme forslag om en opptrappingsplan for den offentlige forskningsinnsatsen fram mot 2013. Opptrappingsplanen skal ta som utgangspunkt et nivå på investeringer i FoU over statsbudsjettet tilsvarende minst 1 % av BNP innen 2013. Opptrappingsplanen oppdateres årlig i statsbudsjettene i tråd med endringer i forventet BNP."

Disse medlemmer vil understreke at brevet er et tydelig signal og uvanlig sterkt i sitt innhold. Disse medlemmer viser til sine forslag om opptrapping av forskningsinnsatsen, som er i tråd med påpekningene fra universitetsrektorene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen lage en opptrappingsplan som bidrar til at den totale norske forskningsinnsatsen, inkludert både offentlige og private kilder, når 3 prosent av BNP innen 2015."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine tidligere merknader om at den offentlige andelen av forskningen bør være på 1,4 prosent av BNP. Disse medlemmer vil fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen lage en opptrappingsplan slik at den offentlige forskningsandelen når 1,4 prosent av BNP innen 2015."

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen slå fast at norsk forskningsinnsats skal økes til 3 prosent av BNP innen 2013."

LANGSIKTIG BUDSJETTERING

Komiteen viser til at langsiktighet er avgjørende i forskningssatsingen, og mener at denne langsiktigheten også må omfatte budsjetteringen innenfor viktige og prioriterte forskningsområder. Langsiktig budsjettering innenfor prioriterte områder vil gi større forutsigbarhet og åpne for en helt annen fleksibilitet og autonomi for både institusjonene og Norges forskningsråd enn det vi har i dag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om forsøk med langsiktig budsjettering innenfor viktige forskningsområder."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til Klimaforliket, der det var enighet om satsing på forskning på alternativ energi og karbonfangst og -lagring gjennom langsiktige og forutsigbare bevilgninger.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser også til at de store satsingene i Norges forskningsråd har vært innført med en langsiktig og forutsigbar budsjettamme.

Flertallet oppfordrer Regjeringen til å gjøre tilsvarende ved framtidige satsinger.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener det er behov for en større langsiktighet i forskningsfinansieringen i Norge, selv om disse medlemmer ikke går inn for flerårige budsjetter.

2.3.2 *Fondet for forskning og nyskaping*

Komiteen mener at EUs rammeprogram for forskning har vært et løft for norsk forskning og mener videre at deltakelsen i rammeprogrammet har vært strategisk viktig for å følge opp prioriteringene i forrige forskningsmelding, spesielt når det gjelder internasjonalisering og kvalitet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Fondet for forskning og nyskaping har bidratt til å sikre vekst og forutsigbarhet i den offentlige forskningsfinansieringen, og viser til at kapitalen i fondet under denne regjeringen har økt fra 36 til 72 mrd. kroner.

Flertallet vil understreke at det er de totale forskningsresultatene som teller og som igjen vil bidra til ytterligere vekst i norsk forskning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at Regjeringen er i ferd med å ødelegge Fondet for forskning og nyskaping som en mekanisme for å sikre penger til langsiktige forskningsinvesteringer. I løpet av inneværende stortingsperiode er fondet i stor grad omgjort til et rent driftsfond og har dermed mistet mye av sin betyd-

ning. Avkastningen fra fondet brukes nå til å finansiere både norsk kontingent i EUs 7. rammeprogram for forskning og til Det internasjonale polaråret (IPY). Særlig er det oppsiktsvekkende at avkastningen av fondskapitalen er benyttet til å finansiere kontingenten i rammeprogrammet.

Fondet for forskning og nyskaping ble opprettet 1. juli 1999 i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 1999. Fondet ble også omtalt i St.meld. nr. 39 (1998–1999) Forskning ved et tidsskille. Fondskapitalen i 1999 var på 3 mrd. kroner, og avkastningen skulle forvaltes og fordeles av Norges forskningsråd. Fra 2002 ble en tredjedel av fondsavkastningen kanalisert direkte til universitets- og høyskolesektoren, og fra 2004 økte denne andelen til 40 prosent. Det innebærer at Norges forskningsråd i dag forvalter og fordele 60 prosent av avkastningen fra fondet.

Fondet spilte fram til 2005 en vesentlig rolle i å realisere vekstambisjonene for norsk forskning. Fondets utvikling er avhengig av balansen mellom fondets størrelse og veksten i departementenes regulære bevilgninger til forskning. Disse medlemmer vil peke på at denne balansen forrykkes når Regjeringen i stadig større grad bruker fondsavkastningen til å dekke løpende driftsutgifter, slik at den slipper å foreta ordinære bevilgninger til disse formålene over det årlige budsjettene. Disse medlemmer understreker at Forskningsfondet etter sin intensjon skal være en supplerende mekanisme som skal tjene formål som ikke i tilstrekkelig grad blir ivaretatt gjennom de ordinære bevilgningene over statsbudsjettet. Fondsmidlene skal brukes slik at særlig den langsiktige, grunnleggende forskningen blir styrket i kunnskapsallmenningen. Dessuten skal midlene brukes slik at de tematiske satsningene Stortinget vedtar, blir prioritert. I tillegg skal kvalitet i bredde og dybde vektlegges sterkt.

Intensjonen er at fondet på denne måten skal bidra til å styrke nyskaping gjennom langsiktig og sektorovergripende forskning.

Disse medlemmer viser til sine forslag i flere budsjettbehandlinger om å klargjøre retningslinjene for bruk av fondsavkastningen for å sikre at den brukes til strategiske og langsiktige satsninger.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at avkastningen fra Fondet for forskning og nyskaping brukes til langsiktig strategisk og sektorovergripende forskning. Avkastningen skal ikke kunne brukes til å dekke regulære driftsutgifter som normalt dekkes gjennom ordinære budsjettbevilgninger."

Disse medlemmer viser til sine forslag ved budsjettbehandlingene i inneværende periode om å

øke kapitalbasen i Fondet for forskning og nyskaping. Det er svært viktig med et robust fond som kan gi stabil avkastning og dermed bidra til å realisere langsiktige mål for norsk forskning. Disse medlemmer mener det var svært uheldig at regjeringen Stoltenberg II i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 kuttet den planlagte økningen av kapitalbasen i fondet med 25 mrd. kroner. Det førte til at forskningen i 2007 fikk anslagsvis 800–900 mill. kroner mindre enn den kunne fått. Disse medlemmer har gjennom de årlige budsjettbehandlingene også etterlyst en opptrappingsplan for kapitalbasen i Fondet for forskning og nyskaping.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram en opptrappingsplan for kapitalbasen i Fondet for forskning og nyskaping, slik at avkastningen kan brukes som et bidrag til å nå et mål om at forskningsinnsatsen fra offentlige kilder skal være minst 1 prosent av BNP innen 2013."

Disse medlemmer er skuffet over at meldingen ikke stadfester Forskningsfondet som en mekanisme til å sørge for økt langsiktighet i opptrappingen av forskningsinnsatsen. Disse medlemmer mener i det hele tatt at meldingen er svært lite konkret og forpliktende når det gjelder opptrapping av forskningsinnsatsen. Disse medlemmer er bekymret over at en stadig større del av avkastningen av Forskningsfondet er gått til å dekke løpende utgifter og kontingenter, og dette har hindret at man kan benytte fondsavkastningen til langsiktige og større satsinger.

Disse medlemmer vil understreke at et solid forskningsfond er et viktig virkemiddel for å sikre stabilitet og forutsigbarhet i de offentlige forskningsbevilgningene, forutsatt at fondsavkastningen benyttes i tråd med det som er intensjonen bak fondet. Hensikten må være å skape rom for strategiske satsinger på vei inn i kunnskaps- og lavutslippssamfunnet.

Disse medlemmer er av den oppfatning at om disse partiers forslag til fondsavsetninger hadde blitt vedtatt, ville man være langt nærmere å nå målsetningen om en forskningsinnsats på 3 prosent av BNP. Rapport om virksomheten for 2007–2008 for Forskningsfondet viser med all tydelighet hvilken sentral rolle fondet har fått i finansieringen av helt sentrale satsinger innen norsk forskning. Disse medlemmer vil understreke at den praksis Regjeringen følger for bruken av forskningsavkastningen, der avkastningen nå finansierer store løpende driftsutgifter, er meget uheldig. Det innebærer at fondet som mekanisme for å sikre forskningen langsiktige, strategiske midler, er sterkt svekket. Denne praksisen

betyr også at Regjeringen ikke må anstrenge seg for finne penger til å løse viktige og nødvendige forskningsoppgaver innenfor de ordinære budsjettene. Disse medlemmer mener at dette bryter intensjonene med Forskningsfondet.

Disse medlemmer viser til at ingen tidligere regjeringer har benyttet avkastningen fra Forskningsfondet til å finansiere kontingenten til EUs rammeprogrammer, fordi dette bryter radikalt med hva avkastningen av Forskningsfondet er ment å skulle benyttes til. Konsekvensen er reduserte bevilgninger til den ordinære forskningen, og den praksisen som dagens Regjering har tillatt seg, medfører dermed at hele tenkningen bak fondsmekanismen som middel for å sikre mer ressurser til forskning blir underminert. Når økning i fondet ett år, motsvares av kutt i de ordinære bevilgningene til forskning året etter, forsvinner mye av den forutsigbarheten og langsiktigheten Forskningsfondet er ment å skulle sikre.

Disse medlemmer vil poengtere at finanskrisen kan skape utfordringer i forhold til avkastning fra fondet, og dermed finansiering av forskning, dersom rentenivået forblir på dagens lave nivå over en lengre periode. Disse medlemmer viser til skriftlig spørsmål nr. 955 (2008–2009) og svar fra forsknings- og høyere utdanningsministeren om hvordan avkastningen fra fondet framkommer. Kortsiktige svingninger i avkastning utjevnes av at de årlige kapitalinnskudd plasseres til en rente som fastsettes av Finansdepartementet for ti år av gangen. Men dette vil også bety at man på de avsetningene som nå gjøres vil se effekten av et lavt rentenivå i en periode på ti år etter at avsetningen er gjort.

Disse medlemmer merker seg omtalen av Fondet for forskning og nyskaping i meldingen, og at det ikke presenteres noen forpliktende opptrappingsplan knyttet til fondets kapitalbase.

Disse medlemmer viser til at det var bred enighet om at vi må ha ambisiøse mål for norsk forskning i forbindelse med behandlingen av den forrige forskningsmeldingen. Samtidig ble det understreket at det var et behov for langsiktighet, særlig med hensyn til forskningsmessige prioriteringer. Disse medlemmer mener at Fondet for forskning og nyskaping spiller en sentral rolle i denne sammenhengen. Et robust forskningsfond er den beste garantien for langsiktighet i forskningen, og disse medlemmer konstaterer at den nåværende Regjeringen ikke har villet satse mer offensivt på Forskningsfondet – særlig i tidligere finansielle oppgangstider.

Disse medlemmer registrerer videre at den nåværende Regjering har etablert en ny praksis for bruk av avkastningen fra Fondet for forskning og nyskaping, noe som innebærer at fondet som mekanisme for å sikre forskningen langsiktig og strategisk finansiering i praksis har mistet nesten all sin betyd-

ning. Regjeringen har i løpet av inneværende periode i varierende grad benyttet økningen i fondsavkastningen til å dekke løpende utgifter, herunder f.eks. kontingent til EUs 7. rammeprogram. Fondet synes med dette å gradvis bli redusert til et regulært, løpende driftsfond.

Disse medlemmer mener det er svært viktig å klargjøre retningslinjene for bruk av avkastningen til Fondet for forskning og nyskaping, for på denne måten å sikre at avkastningen benyttes til langsiktige og strategiske satsinger.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at i statsbudsjettet for 2006 valgte for eksempel flertallsregjeringen straks å redusere kapitaløkningen med 25 mrd. kroner i forhold til forslaget fra regjeringen Bondevik II.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet foreslo å øke grunnkapitalen i Fondet for forskning og utvikling med 25 mrd. kroner i budsjettet for 2006, ytterligere 25 mrd. kroner i budsjettet for 2007 og 34 mrd. kroner i 2008, hvilket totalt ville gitt ca. 3 150 mill. kroner mer til forskning i 2009 enn det Regjeringens opplegg gir. Disse medlemmer mener at det fortsatt er nødvendig å øke grunnkapitalen i fondet slik at forskningsinnsatsen kan økes raskere, og disse medlemmer vil vise til Fremskrittspartiets forslag i finansinnstillingen om å øke fondet med 28 mrd. kroner mer enn Regjeringen for 2009. Det vil i 2010 gi en økt forskningsbevilgning på ca. 825 mill. kroner mer enn Regjeringens opplegg.

Komiteens medlem fra Venstre viser i denne forbindelse til Dokument nr. 8:76 (2008–2009) og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen øke Fondet for forskning og nyskaping til 100 mrd. kroner, som en gradvis opptrapping til en fondsbeholdning på 150 mrd. kroner i 2010."

Dette medlem viser til at fondet er i dag på 72 mrd. kroner, men bør etter Venstres mening være på 150 mrd. kroner i 2010. Dette vil gi sårt tiltrengt langsiktighet for norsk forskning og utvikling.

2.3.3 *Forskerrekruttering*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det har vært en sterk økning i avlagte doktorgrader i Norge. Målet som ble fastsatt i forbindelse med behandling av

St.meld. nr. 35 (2001–2002) om 1 100 doktorgrader i året, er allerede nådd.

Flertallet er likevel klar over at det fortsatt er utfordringer knyttet til midlertidighet og til å etablere gode karriereveier for doktorgradskandidatene. I arbeidet med å løse disse utfordringene er det viktig at institusjonene bruker fleksibiliteten de har i forhold til stillingsstruktur og tilsettingsprosedyrer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre registrerer at Regjeringen heller ikke har prioritert å følge opp den gjeldende forskningsmeldingen med hensyn til forskerrekruttering, og tidligere har avlyst den bebudede stortingsmeldingen om forskerrekruttering – da med den begrunnelse at Regjeringen ifølge Kunnskapsdepartementets nettsider ville se arbeidet med forskerrekruttering i et "bredere perspektiv".

Disse medlemmer merker seg at forskerrekruttering er omtalt på ca. seks sider i den nye meldingen, men at det ikke presenteres noen som helst forpliktende opptrappingsplan med hensyn til rekrutteringsstillinger. Disse medlemmer har vanskelig for å se hvilket "bredere perspektiv" Regjeringen anlegger med hensyn til denne problemstillingen, annet enn at det neppe kan være snakk om å forplikte seg til noe som helst – noe som synes å være Regjeringens bumerke i forskningspolitikken.

Disse medlemmer vil minne om at den forrige forskningsmeldingen var tydelig og forpliktende med hensyn til forskerrekruttering.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen snarest mulig legge fram for Stortinget en forpliktende opptrappingsplan for forskerrekruttering. Antall stillinger i opptrappingsplanen skal være i tråd med beregninger knyttet til at den statlige forskningsinnsatsen minst skal utgjøre 1 prosent av BNP innen 2013."

"Stortinget ber Regjeringen legge fram en egen sak om rekrutteringsstrategi for vitenskapelige stillinger ved universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter."

Disse medlemmer er bekymret for rekrutteringssituasjonen i forhold til forskere i Norge, og mener det ikke er tiltak i meldingen som kan bidra til å sørge for økt rekruttering til forskningsyrket i fremtiden. Disse medlemmer vil vise til at flere av høringsinstansene peker på at det er store problemer med å rekruttere blant annet til vitenskapelige stillinger på universiteter og høyskoler.

Disse medlemmer mener internasjonalisering av forskningen ikke er tilstrekkelig berørt i meldingen, og viser til at bare 60 prosent av norske stipendiater har et utenlandsopphold i løpet av sin forskerutdanning.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en plan for hvordan man kan sikre at en større andel av doktorgradsstudentene gjennomfører et lengre forskningsopphold ved en utenlandsk institusjon i løpet av sine doktorgradsstudier."

Disse medlemmer synes det er underlig at Regjeringen høsten 2008 trakk sin varslede stortingsmelding om forskerrekruttering. Begrunnelsen ble oppgitt å være at det skulle framlegges en ny forskningsmelding, og at rekrutteringsspørsmålet skulle bli behandlet i en større helhet der. Disse medlemmer viser til at det var sterke reaksjoner i sektoren på at meldingen ble trukket. Disse medlemmer mener det er nødvendig med effektive tiltak for å øke rekrutteringen til forskning. Norge har stort behov for forskere i tiden framover, og det er viktig å bruke kompetansen til de som tar doktorgradsutdanning på en god måte. I dag er situasjonen den at vi bruker store ressurser på å utdanne doktorgradskandidater, men mulighetene deres for å skape seg en forskerkarriere innen academia er relativt små. Sektoren står samtidig foran et viktig generasjonsskifte. Det bør være en tydeligere plan for hvordan de høyest utdannede kandidatenes kompetanse kan brukes.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en forpliktende og forutsigbar rekrutteringsstrategi for universiteter og høyskoler. Strategien må sikre tilstrekkelig relevant forskningskompetanse til å møte prioriteringene i forskningsmeldingene "Klima for forskning" og "Vilje til forskning", samt sikre en smidig håndtering av det forestående generasjonsskiftet ved universiteter og høyskoler. Strategien må legge særlig vekt på økt bruk av post doc.-stillinger for å sikre en god overgang mellom avlagt doktorgrad og fast ansettelse."

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at alle universiteter og høyskoler har en karriereveiledningstjeneste."

Disse medlemmer peker på at dagens gjennomsnittsalder for fast ansettelse for forskere er 43 år. En av årsakene til at særlig institusjonene i universitets- og høyskolesektoren ikke ansetter i faste stil-

linger, er at basisbevilgningen er for lav. Institusjonene har derfor ikke råd til å ansette i faste stillinger. I spørsmål nr. 73 til Revidert nasjonalbudsjett, blir departementet bedt om å redegjøre for utviklingen i antall midlertidige forskerstillinger i perioden 2005–2009. I perioden 2005–2009, som er tidsrommet det finnes data for, økte antall midlertidige årsverk i UFF-kategorien (undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger) med knapt 15 pst. (998 årsverk). Økningen kan ifølge departementet tilskrives rekrutteringsstillinger. Etter disse medlemmers syn er det en påfallende tendens at antallet faste stillinger i UFF-kategorien bare har økt med 6 pst. i samme periode.

Et av tiltakene som drøftes i meldingen, er å innføre en innstegsstilling ("tenure track"). Departementet avviser dette. En innstegsstilling er også en form for midlertidig stilling, men den har en klarere definert ramme. Departementet definerer det i meldingen som en "mellomstilling der stillingsinnehaver ved endt tilsetningsperiode har rett til fast tilsetning dersom vedkommende oppfyller formelle krav som blir fastsatt ved tiltredelse. Et vanlig krav er oppnådd profesjonskompetanse".

Departementet argumenterer mot å innføre denne stillingstypen, fordi det er frykt for at institusjonene vil erstatte en type midlertidighet med en annen, og bruke innstegsstillinger i stedet for faste stillinger. Disse medlemmer finner ikke belegg i departementets argumentasjon for at institusjonene vil oppføre slik. Disse medlemmer vil også peke på at et tiltak som innstegsstillinger anbefales som ett av flere tiltak fra Forskerforbundet i dokumentet "St. meld. nr. 1 fra grasrota – En framtid i forskning?" Disse medlemmer mener det er godt grunnlag for å innføre en ordning med innstegsstillinger som et prøveprosjekt i perioden 2009–2012.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen innføre en prøveordning med innstegsstillinger i perioden 2009–2012."

"Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2010 fremlegge en beregning av kostnadene ved fullfinansiering av stipendiatstillinger som er tildelt før 2009, samt fremlegge en plan for inndekning av dette etterslepet."

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen trappe opp antall fullfinansierte stipendiatstillinger med minst 400 i året fram mot 2013. 30 prosent av disse stillingene

skal være frie stipendiatstillinger som fordeles via Norges forskningsråd."

"Stortinget ber Regjeringen trappe opp antall fullfinansierte post doc.-stillinger med minst 300 i året fram mot 2013. 50 prosent av disse skal være frie post doc.-stillinger som fordeles via Norges forskningsråd."

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet er positive til en tenure track/inntegsstilling og er skuffet over at Regjeringen ikke åpner opp for en slik forsøksordning i forskningsmeldingen. Disse medlemmer mener slike midlertidige stillinger vil øke rekrutteringen til forskningsstillinger, og en slik lang midlertidig stilling er langt bedre enn dagens system. I tillegg vil en slik ordning føre til at institusjonene får testet ut om mennesker er forskningstalenter før de eventuelt ansetter dem fast. Disse medlemmer viser også til at flere miljøer mener fraværet av en slik ordning er en hemsko internasjonalt i konkurransen om de største forskningstalenterne.

Disse medlemmer mener også at institusjonene må få større fleksibilitet når det gjelder lønn og arbeidsvilkår.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har notert seg bekymringene i forskermiljøene over manglende mulighet til sammenhengende tid til forskning. Dette er et stadig tilbakevendende tema når forskningspolitikken diskuteres. Disse medlemmer vil understreke at det først og fremst er institusjonenes eget ansvar å organisere undervisningsopplegg og forskningstid på en rasjonell og hensiktsmessig måte for den enkelte. Disse medlemmer er skeptisk til nye tidsbruksundersøkelser, fordi vi kjenner problematikken godt. Det er viktigere å sørge for at temaet har fokus i dialogen med institusjonene og at det legges press på at institusjonene har oversikt over tidsbruken. Disse medlemmer har notert seg at mange forskere bruker fritiden og lang arbeidstid for å få nok tid til forskning. Dette har også sammenheng med for lav basisfinansiering til institusjonene, og det går ut over forskning. Forskning tiltrekker seg ambisiøse mennesker, og mange vil velge å arbeide mye. Men det er viktig, spesielt med hensyn til likestilling og kvinne-rekruttering, av dette ikke blir en del av planleggingen ved institusjonene.

Disse medlemmer har derimot merket seg at avslagsprosenten på søknader til Norges forskningsråd er svært høy fordi det er for lite penger til fordeling, og at det går mye tid med til å finne finansiering for prosjekter og ideer.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen stadfeste 50/50-prinsippet for fordeling av tid mellom forskning og undervisning/veiledning for vitenskapelig ansatte, som en del av innsatsen for å styrke forskningsbasert undervisning."

2.3.4 Utstyr

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil understreke at Regjeringen har sørget for gode, langsiktige rammebetingelser for forskningsinfrastruktur i statsbudsjettet for 2009.

Flertallet viser til at avkastningen av fire mrd. kroner fra Fondet for forskning og nyskaping skal øremerkes infrastruktur fra 2010.

Flertallet vil understreke at dette vil gi en stabil, årlig bevilgning til forskningsinfrastruktur på om lag 146 mill. kroner fra 2010.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det er et stort etterslep og behov i både universitets- og høyskolesektoren og instituttsektoren når det gjelder vitenskapelig infrastruktur. Norges forskningsråd har beregnet at det totalt dreier seg om et behov på ca. 11 mrd. kroner de nærmeste ti årene (jf. strategien "Verktøy for forskning" (2008–2017)).

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en kostnadsberegning av etterslepet på utstyr og en plan for hvordan man vil få utstyrsinvesteringene opp på et tilfredsstillende nivå."

Disse medlemmer minner om at regjeringen Stoltenberg II i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005–2006) kuttet 25 mrd. kroner i den planlagte kapitaløkningen i fondet, slik at økningen bare ble på 14 mrd. kroner i 2006.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil vise til budsjettforslaget i St.prp. nr. 1 (2005–2006) fra regjeringen Bondevik II. Dersom planen som lå i budsjettforslaget hadde blitt fulgt, ville utstyrssituasjonen vært betydelig bedre i dag. I budsjettproposisjonen ble det foreslått å øremerke avkastningen av 12,5 mrd. kroner av den planlagte økningen i kapitalbasen til Fondet for forskning og nyskaping på 39 mrd. kro-

ner til vitenskapelig utstyr. Det ville, med rentenivået som var da, gitt 437,5 mill. kroner mer til vitenskapelig utstyr i 2007.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprette et eget fond for vitenskapelig utstyr på 10 mrd. kroner. Avkastningen av fondskapitalen øremerkes investeringer i forskningsinfrastruktur."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at det er store utfordringer på utstyrssiden, og mener hovedproblemet har vært for lave bevilgninger til investeringer, drift og vedlikehold. Disse medlemmer vil vise til Fremskrittspartiets forslag i tiltakspakken mot den økonomiske krisen, hvor det blant annet ble foreslått å sette av 850 mill. kroner til utstyr og annen forskningsinfrastruktur i UH-sektoren. Disse medlemmer vil også vise til Fremskrittspartiets alternative budsjett for 2009, der det foreslås å kjøpe utstyr til universiteter og høyskoler for 480 mill. kroner, over utenlandsbudsjettet.

Disse medlemmer vil også vise til viktigheten og behovet for oppgradering av vitenskapelig utstyr for å kunne delta i internasjonale forskningsprosjekter.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til sitt forslag under behandlingen av budsjettet for 2009 om å etablere et eget fond på 10 mrd. kroner for investeringer i vitenskapelig utstyr. Det vil med dagens rentesats gi om lag 450 mill. kroner i årlig avkastning til bruk for investeringer i forskningsinfrastruktur. Disse medlemmer har merket seg at dette er i tråd med anbefalingene fra Norges forskningsråd.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres forslag i Dokument nr. 8:76 (2008–2009) om å øke Fondet for forskning og nyskaping til 100 mrd. kroner i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2009, som en gradvis opptrapping til en fondsbeholdning på 150 mrd. kroner i 2010. Dette medlem mener at deler av avkastningen av fondskapitalen må øremerkes investeringer i forskningsinfrastruktur, i tråd med anbefalingene fra Norges forskningsråd. Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å etablere en opptrappingsplan for investeringer i forskningsinfrastruktur, i tråd med anbefalingene fra Norges forsk-

ningsråd. Opptrappingsplanen skal finansieres med avkastning av fondskapitalen i Fondet for forskning og nyskaping, og forutsetter en økning i fondskapitalen til minst 150 mrd. kroner i 2010."

2.3.5 FoU i næringslivet

Komiteen har merket seg at ordningen med nærings-ph.d. bygger opp næringslivets langsiktige forskningsevne og styrker samarbeidet mellom næringslivet og academia. Komiteen ser dette som et svært godt virkemiddel, og mener at et styrket samspill mellom næringsliv og forskning er nødvendig blant annet for å medvirke til et mer bærekraftig utvikling.

Komiteen viser til at størstedelen av nye produkter og prosesser har et internasjonalt opphav. Det er derfor viktig at vi fra norsk side deltar aktivt på internasjonale arenaer for kunnskap, utdanning og forskning.

Komiteen er opptatt av at staten gjennom det offentlige virkemiddelapparatet bidrar til at forskningsresultater fra norske forskningsmiljøer også kan føre til næringsvirksomhet her i landet.

Komiteen er kjent med at finansieringsordningene for kommersialisering oppfattes som mangelfulle, og at det blir etterlyst bedre ordninger for å kunne føre produkt fra forskning ut på markedet. Komiteen har merket seg at Regjeringen i meldingen varsler at den vil undersøke om eksisterende virkemidler er egnet til å kommersialisere varer og tjenester som har sitt utspring i helse- og omsorgssektoren, og imøteser en slik gjennomgang.

Komiteen vil peke på at bakgrunnen for at bedrifter forsker er sammensatt. Det er mer enn ren kunnskapsutvikling som ligger bak forskningsinnsatsen. Blant annet peker bedriftene selv på faktorer som det å skape ideer, forstå teknologi og marked, støtte utvikling, hente kunnskap og øke prestisjen.

Komiteen viser til meldingens klare konklusjon om at forskningsinnsats er samfunnsøkonomisk langt mer lønnsom enn den er bedriftsøkonomisk lønnsom. Dette er understøttet av flere forskningsrapporter og av en utredning foretatt av Norges forskningsråd i desember 2005. Der vises det til at "undersøkelser antyder på at FoU-innsatsen øker mellom 1 og 1,4 ganger provenytapet" ved bruk av skatteinsentiver til næringslivet. Den samfunnsøkonomiske nytten av FoU ligger på minst 2–3 ganger kostnaden.

Komiteen vil også understreke at det ligger i forskningsinnsatsens natur at det er betydelig risiko og usikkerhet knyttet til innsatsen. En bedrift kan aldri vite om forskningen fører fram til de resultater bedriften forventer, men forskning vil nesten alltid frembringe ny kunnskap for samfunnet. Denne kunnskapen kan være relevant for andre umiddelbart, eller den kan komme til nytte på senere tidspunkt. Det er

mange eksempler på at forskning som i lang tid har fanget interesse i små fagmiljøer, plutselig har vist seg svært relevant både for store samfunnsutfordringer og for forretningsutvikling. Komiteen er derfor svært opptatt av den frie grunnforskningens stilling, men også av at man finner brede virkemidler som øker forskningsinnsatsen i det brede spekteret av norsk næringsliv. Komiteen er derfor spesielt opptatt av gründerens og oppstartbedriftenes situasjon.

Komiteen vil påpeke at kunnskap er det viktigste Norge kan satse på i tiden som kommer, og at en slik satsing innebærer en sikring av fremtidig verdiskaping, velferd, demokrati og dannelse. For komiteen er det et mål at Norge skal være en førsteklasses kunnskapsnasjon. Dette forutsetter at man sikrer gode og stabile rammebetingelser for grunnopplæring, høyere utdanning og forskning.

Komiteen vil særlig understreke betydningen av å prioritere forskning og høyere utdanning. Dette innebærer blant annet at norske forskningsmiljøer må settes i stand til å møte internasjonal konkurranse og holde et høyt internasjonalt nivå. Forskning og utdanning er sektorovergrepene og av stor samfunnsmessig betydning, og må prioriteres deretter. For komiteen er det å satse på forskning og høyere utdanning å investere i fremtiden – på vei inn i kunnskaps- og lavutslippssamfunnet – også i økonomiske nedgangstider.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Regjeringen i de historisk gode tidene vi har opplevd i Norge de siste årene, har unnlatt å investere for fremtiden. Den forrige regjeringen måtte forholde seg til betydelig mindre økonomiske rammer, men den klarte likevel å satse på forskning og høyere utdanning. Handlingsrommet til å drive kvalitetsutvikling, internasjonalisering og institusjonssamarbeid har under dagens regjering blitt sterkt redusert.

De senere års økonomiske oppgangstider har muliggjort en forsterket satsing på kunnskap og FoU. Disse medlemmer konstaterer at dette ikke har skjedd.

Videre viser disse medlemmer til at de nåværende regjeringspartiene – som både i opposisjon, i valgkamper og gjennom Soria Moria-erklæringen har erklært at de vil satse på kunnskap – så langt har presentert tre statsbudsjetter som samlet sett i svært liten grad følger opp ambisjonsnivået som det er bred politisk enighet om, jf. bl.a. behandlingen av St.meld. nr. 20 (2004–2005). Etter disse medlemmers syn har Regjeringen stått for en defensiv og lite framtidrettet politikk, og konsekvensen kan blant annet bli mindre nyskaping og en lavere evne til å finansiere fremtidig velferd.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremlegge forpliktende planer for hvordan internasjonaliseringsarbeidet kan styrkes for forsknings- og utdanningsinstitusjoner i hele landet, samt hvordan bedrifters evner til å kvalifisere seg bedre i forhold til internasjonale aktiviteter (EU-programmer) kan styrkes."

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide insentiver som muliggjør økning av antall teknologioverføringsavtaler, samt en plan for hvordan klyngetenning og nettverksbygging kan utløse ekstra midler til FoU."

Disse medlemmer vil peke på at Regjeringen imidlertid ikke synes å forstå eller trekke konklusjonene av sin egen beskrivelse av situasjonen. Bedriftene vil forske mindre enn ønsket dersom myndighetene ikke iverksetter tiltak for å heve den bedriftsøkonomiske lønnsomheten av forskning. Meldingen har kun fokus på de velprøvde tiltakene som kom med St.meld. nr. 20 (2004–2005) Vilje til forskning, men har for øvrig få tanker om hvordan næringslivets forskningsandel skal kunne økes til 2 prosent av BNP.

Disse medlemmer vil understreke at tiltak som BIA og SkatteFUNN, ved siden av SFI og SFF, er velfungerende og gode tiltak, men de er underfinansiert. Disse medlemmer har derfor ved flere anledninger foreslått økte bevilgninger og bedre rammer for disse tiltakene. Dette er viktig som et signal til næringslivet om samfunnets vilje til å satse for framtiden og få Norge styrket ut av krisen når vi nå opplever nedgangstider. Disse medlemmer er bekymret over at den høykonjunkturen regjeringen Stoltenberg II har nytt godt av, har bidratt til å tilsøre innstrammingene i insentiver for at næringslivet skal satse på forskning.

Disse medlemmer mener mye tyder på det norske skattesystemet er lite fordelaktig og konkurransedyktig med hensyn til hvordan Norge behandler forskningsinnsats. Svært få andre land krever at forskningsinnsats aktiveres. De fleste bruker snarere skattesystemet til å stimulere forskningsinnsats, og som en måte å heve den bedriftsøkonomiske lønnsomheten av forskning på.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen analysere sammenhengene mellom samfunnsøkonomisk og bedriftsø-

konomisk lønnsomhet av forskning og foreslå tiltak som kan bidra til at næringslivets forskningsinnsats øker."

"Stortinget ber Regjeringen vurdere å la bedriftene utgiftsføre forskningsinnsats i stedet for å aktivere kostnadene, og om det er mulig eller hensiktsmessig med tiltak spesielt rettet mot oppstartsbedrifter og gründere."

"Stortinget ber Regjeringen gjennomgå ordningene for tildeling av forskningsmidler, med tanke på å fjerne byråkratiske hindringer og øke fleksibiliteten i søknadsprosessene. Det er også viktig å øke forutsigbarheten i blant annet SkatteFUNN-ordningen."

Disse medlemmer mener at Regjeringen i langt større grad må ta innover seg den nedbyggingen av FoU-kompetanse som finner sted i industri- og forskningsmiljøer landet rundt som følge av finanskrisen og komme med forpliktende planer for å snu trenden.

Disse medlemmer vil vise til sin satsing på FoU i Budsjett-innst. S. I (2008–2009) og i disse partiers alternative tiltakspakker.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre mener meldingen går svært lett over ekspanderende EU-forskning med en altomfattende europeisk forskningspolitikk, hvor Norge med sitt bidrag slutter seg til de beslutninger som tas i Brussel. Tidvis overkjøres nasjonale målsettinger og fokuserer på en forskning som gir merverdi for Europa, men ikke nødvendigvis for Norge og norske interesser.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme med en strategiplan på hvordan Norges muligheter til å påvirke beslutninger vedrørende bruken av EU-midler innen FoU kan økes, med det målet å kanalisere midler til å nå Norges definerte nasjonale målsettinger."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at det høye skatte- og avgiftsnivået i Norge gir bedrifter begrensede muligheter for å kunne investere i nødvendig forskning og utvikling. Disse medlemmer mener skatte- og avgiftsnivået generelt må reduseres, noe som kan utløse mer forskning og utvikling. Disse medlemmer mener at satsing på forskningsprogrammer er viktig, men at det ikke kan kompensere for den næringsrettede forskningen i privat sektor.

BRUKERSTYRT FORSKNING

Komiteen viser til de positive effektene tiltak for brukerstyrt forskning har for næringslivsforskning. Brukerstyrt forskning er forskning som er initiert av og foregår i bedriftene. I forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2009, har blant annet Norges forskningsråd anbefalt en sterk satsing på brukerstyrt forskning i hele bredden av forskningsområder.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil blant annet vise til Fremskrittspartiets forslag til tiltakspakke mot finanskrisen, der det ble foreslått å øke rammen til Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) med 370 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjettforslag for Revidert nasjonalbudsjett 2009, der det foreslås å øke bevilgningene til Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) med 200 mill. kroner.

INNOVASJON OG SELSKAPSRETT

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det per i dag ikke eksisterer et tilfredsstillende lovverk når det gjelder gründere og gründerselskapers muligheter til å utvikle og kommersialisere ideer og oppfinnelser. Det kan synes som om det relativt sett svake rettsvernet for gründere i en nyskappingsbedrift kan virke kontraproduktivt når det gjelder nyskaping og innovasjon. Det synes derfor behov for å gjøre endringer i eksisterende lovverk, særlig aksjeloven, som vil innebære å gi gründere i oppstartsselskaper et forbedret rettslig vern og som dermed vil stimulere investorer til å satse på disse selskapene. En slik selskapsform skal ikke erstatte, men komme i tillegg til andre selskapsformer.

Disse medlemmer viser til at problemstillingene knyttet til ovenstående bl.a. er ytterligere beskrevet i rapporten "SMB-bedriftenes tarv" fra 2005. Problemstillingen som reises er en vurdering av balansen mellom kreditorvernet og gründernes rettigheter og muligheter i en oppstartsfase.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med sak om tillegg i aksjeloven for å styrke rettsvernet for gründere i oppstartsselskap."

SKATTEFUNN

Komiteen viser til at Statistisk sentralbyrå la frem sin sluttevaluering av ordningen i januar 2008

hvor hovedbudskapet var at SkatteFUNN fungerte etter hensikten.

Komiteen mener at SkatteFUNN er en svært effektiv, målrettet og ubyråkratisk ordning rettet mot en del av næringslivet som ikke nås lett gjennom andre tiltak og som tradisjonelt ikke har hatt FoU-aktivitet av noen betydning. Ordningen er en viktig del av det å stimulere til et mer kunnskapsorientert norsk næringsliv.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til tiltakspakken mot finanskrisen i januar 2009, der SkatteFUNN-ordningen anslagsvis ble styrket med 180 mill. kroner gjennom å heve beløpsgrensen for fradragsgrunnlaget fra 4 til 5,5 mill. kroner for egenutført FoU, og fra 8 til 11 mill. kroner for innkjøpt FoU.

Flertallet vil understreke at høyere beløpsgrenser kan bidra til at noen flere prosjekter blir gjennomført og at noen FoU-prosjekter blir gjennomført raskere enn ellers planlagt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Regjeringens grep i 2007 medførte en innsnevring av SkatteFUNN-ordningen.

Disse medlemmer mener SkatteFUNN er svært viktig med hensyn til forskning i næringslivet og mener derfor at ordningen bør utvides.

Regjeringens holdning til SkatteFUNN føyer seg, etter disse medlemmers syn, inn i et større bilde av en regjering som er lite opptatt av å styrke forskningen generelt, og den næringsrettede forskningen spesielt. Regjeringen har flere ganger foreslått, og fått vedtatt med regjeringspartiernes stemmer i Stortinget, innstramminger i SkatteFUNN-ordningen, bl.a. i forbindelse med statsbudsjettet for 2007.

Disse medlemmer viser videre til at Stortinget i 2005 fattet vedtak om innføring av en ny tilskuddsordning for ulønnet arbeid som ikke omfattes av den ordinære SkatteFUNN-ordningen. Ulønnet arbeidsinnsats vil typisk finnes i enkeltpersonforetak og noen gründerselskaper. Det ble også bevilget samlet 70 mill. kroner til ordningen i forbindelse med prosjekter som oppfyller SkatteFUNNs FoU-kriterier, og som kunne dokumentere ulønnet arbeid utført i perioden 2002–2005. Den sittende regjering har imidlertid valgt å ikke videreføre denne ordningen med bakgrunn i at EFTAs overvåkingsorgan ESA i mars 2006 besluttet å åpne en formell undersøkelsesprosedyre. ESA har imidlertid nå fattet positivt vedtak om tilskuddsordningen for ulønnet arbeid i SkatteFUNN-prosjekter.

ESAs vedtak åpner trolig ikke for at ordningen skal gis tilbakevirkende kraft for årene 2006 og 2007, men at den kan gjelde for inneværende år. Etter disse medlemmers syn er det imidlertid fullt mulig å gi støtte til ulønnet forskningsinnsats i 2006 og 2007, slik mange småbedrifter har lagt til grunn, som bagatellmessig støtte på samme måte som for årene 2002–2005. Regjeringen og regjeringsspartiene har imidlertid ikke benyttet denne muligheten, men tvert imot stemt ned forslag fra opposisjonen om å gjeninnføre ordningen så sent som i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2008.

Disse medlemmer mener det er nødvendig å styrke SkatteFUNN-ordningen for å stimulere næringslivet til økt forskningsinnsats.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen øke grensen for egenutført FoU i bedrift fra 5,5 mill. kroner til 8 mill. kroner."

Disse medlemmer ønsker en styrking av insentivordningene for FoU i næringslivet, blant annet en styrking av SkatteFUNN-ordningene, og vil også gå inn for å heve kostnadstaket for hva prosjektene maksimalt kan koste.

2.3.6 *Nærmere om finansiering*

BASISBEVILGNINGER

Komiteen viser til at basisbevilgningen til forskningsinstitusjoner – universiteter, høyskoler, forskningsinstitutter – er svært viktig når det gjelder å sikre den langsiktige forskningen, og for den daglige drift av disse institusjonene.

Komiteen er enig i at et innslag av egenandeler ved tildeling av strategiske forskningsbevilgninger, programtildelinger og stipendiatstillinger er fornuftig fordi det sikrer strategisk forankring og reell prioritering ved mottaksinstitusjonen. Komiteen er imidlertid bekymret for at for utstrakt bruk av egenandeler i kombinasjon med omfattende øremerkinger reduserer institusjonenes evne til å foreta strategiske avveininger og er et hinder for god samlet ressursutnyttelse.

Komiteen mener at en viss grad av midlertidige ansettelse er uunngåelig i sektoren, men når gjennomsnittsalderen for fast ansettelse for en forsker er 43 år, betyr det at mange forskere har vesentlige deler av sin yrkeskarriere i midlertidige stillinger.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, understreker at universiteter og høyskoler har behov for god basisfinan-

siering. Dette gjør institusjonene i stand til å foreta strategiske prioriteringer og utvikle forskning og utdanning.

Flertallet konstaterer at basisbevilgninger til universiteter og har blitt styrket i flere omganger de to siste årene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Regjeringen har sviktet sine egne løfter om mer penger til universiteter og høyskoler. Det mest alvorlige er imidlertid at Regjeringen har sviktet behovene for forutsigbare og gode basisbevilgninger til institusjonene. Gjennom Regjeringens kutt på 275 mill. kroner i basisbevilgningene til universiteter og høyskoler i 2007 gjorde den situasjonen svært vanskelig for mange institusjoner. Dette har gått spesielt hardt ut over utdanningskvaliteten og forskningen.

Disse medlemmer viser til sine alternative budsjetter i inneværende periode, der det har blitt foreslått en sterk økning i basisbevilgningene til universiteter og høyskoler.

Disse medlemmer vil peke på den nære sammenhengen mellom for små basisbevilgninger og institusjonenes mulighet for forskning, og behovet for balanse mellom frie og øremerkede midler. Sammenhengen viser seg på flere områder. For det første må institusjonene ta av sine basisbevilgninger for å dekke opp ikke fullfinansierte stipendiatstillinger. For det andre fører lav basisbevilgning til at handlingsrommet ved institusjonene til å initiere forskning, nærmest forsvinner. For det tredje er det knyttet så store egenandeler for institusjonene til mange av forskningsprosjektene at en allerede presset økonomi blir ytterligere anstrengt når basismidler må gå til å dekke egenandeler. Enkelte eksternt finansierte prosjekter krever opptil 50 prosent egenandel fra institusjonen. Og for det fjerde fører små basisbevilgninger til at institusjonene i liten grad velger å foreta faste ansettelse. Institusjonene tvinges til å unngå langsiktige avtaleforpliktelser, og dette er en av de viktigste årsakene til at mange forskere opplever et karriereløp preget av svært mange år i midlertidige stillinger.

Disse medlemmer viser til at det såkalte "hvileskjæret", som innebar drastiske kutt i bevilgningene til universiteter og høyskoler på anslagsvis 274 mill. kroner, har satt disse institusjonene ytterligere tilbake – til tross for at beløpet i etterkant er tilbakeført. Parallelt med dette har også Regjeringen unnlatt å kompensere institusjonene for økte lønns- og pensjonskostnader, noe som gjør at institusjonene er blitt satt ytterligere tilbake med hensyn til å finansiere egne driftskostnader. Etter disse medlemmers mening er det åpenbart at dette vil kunne gå på bekostning av institusjonenes forsknings- og under-

visningskvalitet og handlingsrom, noe signalene fra sektoren selv også tilsier.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen snarest mulig legge fram for Stortinget en forpliktende opptrappingsplan for basisbevilgninger til universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter i tråd med sektorens behov."

GAVEPROFESSORATER

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil peke på den urimelige forskjellsbehandlingen som gjelder i forbindelse med opprettelse av gaveprofessorater ved henholdsvis offentlige og private institusjoner. Dagens skatteregler praktiseres slik at givere av midler til gaveprofessorater ved offentlige institusjoner får anledning til å trekke gaven fra på skatten, mens et tilsvarende skattefradrag ikke eksisterer dersom midlene gis til private institusjoner. Disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:90 (2005–2006), jf. Innst. S. nr. 43 (2006–2007), der disse medlemmer foreslo en skattemessig likebehandling av gaveprofessorater til offentlige og private institusjoner. Særlig etter at universitets- og høyskoleloven formelt likestilte offentlige og private institusjoner, og etter at NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen) ble opprettet, bør det etter disse medlemmers oppfatning også gjennomføres en skattemessig likestilling av gaveprofessorater til de to institusjonstypene. Dagens praktisering av skatteloven § 6-42 er basert på

"... at Finansdepartementet i sin praksis har antatt at vilkåret om statlig medvirkning innebærer et krav om at staten må være representert i institusjonens styre ..."

Regjeringens står derfor fritt til å endre sin praksis på dette området. Det er ingen grunn til at det skal stilles krav om statlig styrerepresentasjon ved private institusjoner som er lovmessig likestilt med offentlige institusjoner etter universitets- og høyskoleloven, og som er NOKUT-godkjente. For private institusjoner gjelder det ikke i noen andre sammenhenger et krav om statlig styrerepresentasjon.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for skattemessig likebehandling ved opprettelse av gaveprofessorater ved institusjoner innenfor høyere utdanning, under forutsetning av at vedkommende institusjon er akkreditert av NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen)."

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at stortingsrepresentant Gunnar Gundersen tok saken opp i et skriftlig spørsmål 26. april 2006 (spørsmål 803) til finansministeren. Statsråd Kristin Halvorsen slår i svaret fast på at kravet om statlig medvirkning må gjelde generelt. Statsråden mener også at en generell avvikling av kravet om statlig medvirkning kan reise administrative og kontrollmessige problemstillinger, og at det er vanskelig å overskue konsekvensene av en slik utvidelse av ordningen med skattefradrag for gaver til vitenskapelige formål.

Disse medlemmer er uenige i en slik praktisering av regelverket.

GAVEFORSTERKNING

Komiteen viser til at det i St.meld. nr. 20 (2004–2005) ble opprettet en ordning med gaveforsterkning for private gaver til langsiktig, grunnleggende forskning. Hensikten var å stimulere til at flere private ønsket å gi midler til forskning. Gaver over 5 mill. kroner utløser en forsterkning fra det offentlige på 25 prosent av gavebeløpet etter nærmere regler. Beløpsgrensen er nå endret til 3 mill. kroner. Bidrag som faller inn under ordningen må komme fra bedrifter, privatpersoner eller stiftelser og gå til Norges forskningsråd, Det Norske Videnskaps-Akademi, universitetene eller til høyskoler med rett til å tildele doktorgrad. Komiteen viser til at ordningen har vært populær, og at det derfor har vært behov for å vurdere beløpsgrensene og størrelsen på den offentlige forsterkningen. I 2006 var det opprinnelig budsjettet med 50 mill. kroner til offentlig gaveforsterkning, men for at staten skulle oppfylle sine forpliktelser var det nødvendig å bevilge ytterligere 100 mill. kroner til formålet. Komiteen viser til at det i forbindelse med behandlingen av Dokument nr. 8:107 (2006–2007), jf. Innst. S. nr. 28 (2007–2008), ble fremmet forslag om at Regjeringen snarest, og senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2008, skulle komme til Stortinget med en sak om gaveforsterkningsordningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at beløpsgrensen i gaveforsterkningsordningen ble senket fra 5 mill. kroner til 3 mill. kroner i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2008.

Flertallet viser også til at retningslinjene for ordningen ble revidert med virkning fra 1. juli 2008.

Flertallet konstaterer også at gaveforsterkningsordningen er organisert som en køordning, og at det har vært tilstrekkelige midler i ordningen de siste to årene til å forsterke alle gaver det har vært søkt om gaveforsterkning for.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil påpeke at dette ikke har blitt fulgt opp av Regjeringen, og det foreslås heller ikke endringer i ordningen i den foreliggende meldingen. Disse medlemmer har også fremmet liknende forslag i forbindelse med de årlige budsjettbehandlingene.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen senke den nedre beløpsgrensen for private gaver til forskning som utløser offentlig gaveforsterkning, og heve den totale beløpsrammen som avsettes til dette."

Disse medlemmer er opptatt av at utveksling og samarbeid mellom næringsliv og forsknings- og høyere utdanningsinstitusjonene styrkes. Disse medlemmer viser til omtalen av Global Maritime Knowledge Hub i meldingen og ser dette som et eksempel på samarbeidsinitiativ og næringslivsengasjement som samfunnet har sterk interesse av å stimulere til. Det er imidlertid etablert få insentiver eller andre mekanismer utover næringslivets behov for egenutvikling og egen kompetanseutvikling for å stimulere dette. Disse medlemmer mener det vil være riktig å utrede muligheten for en ordning der utdannings samarbeid i form av gaveprofessorater eller stipender kan utløse støtte fra det offentlige etter modell av ordningen for gaveforsterkning.

Disse medlemmer vil derfor framsette følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede en ordning for utdannings- og kunnskapsstøtte etter modell av ordningen for gaveforsterkning, der bedrifters finansiering av professorater eller stipendiater utløser støtte fra samfunnet på 25 pst. av støttebeløpet."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til Dokument nr. 8:107 (2006–2007), hvor disse medlemmer for første gang tok opp problemstillingene rundt gaveforsterkningsordningen og for første gang foreslo å utvide rammene for denne ordningen. Disse medlemmer er glade for at regjeringspartiene etter at disse medlemmer tok opp dette forslaget, har gått med på å sette ned beløpsgrensen, men disse medlemmer har alltid ment at grensen burde settes enda lavere.

KOMMERSIALISERING

Komiteen ser kommersialisering av forskning som viktig. Det å plukke ut ideene som kan utvikle seg til å bli viktige bidragsytere til den framtidige velferd og verdiskaping og skape framtidens arbeids-

plasser er en stor utfordring. Veien fra idé til kommersiell utvikling er lang.

Mange land retter nå fokus mot kommersialisering av forskningsresultater. Det er svært viktig for å kunne begrunne satsing på forskning, og det er viktig at Norge er en ledende nasjon på dette feltet. Det er her vi finner grunnlaget for den framtidige verdiskapingen og framtidens arbeidsplasser.

Evalueringen av FORNY-prosjektet ble fremlagt av NIFU STEP rett etter at den foreliggende meldingen ble fremlagt. Resultatene og anbefalingene i rapporten er svært interessante. Rapportens innhold er så interessant og så relevant for denne delen av forskningsvirksomheten at det burde ha vært omtalt i meldingen. I meldingen omtales at programmene har skapt 320 nye selskaper og 1 200 arbeidsplasser, mens NIFU STEP avdekker at disse tallene skjuler store variasjoner. Mange bedrifter har allerede falt fra, og det er svært få virkelig vekstkraftige bedrifter som skapes.

NIFU STEP påpeker blant annet at det ser ut til at det som kommer ut av FORNY-programmet er svakere enn man ser for tilsvarende ordninger i andre land, at det er mangel på samordning mellom TTO-ene og at det er mangel på spesialisering og arbeidsdeling mellom dem. Dette er en ny type aktivitet for universitetene, og det er derfor naturlig at det er usikkerhet knyttet til hva som er riktig organisering. Det er dermed også naturlig at nasjonale myndigheter viser interesse for å følge aktivt med i prosessen.

I land som lykkes med kommersialisering er samspillet mellom forskning, gründermiljøer og egenkapitalmiljøene sterke. Komiteen er av den oppfatning at en av Norges utfordringer på dette området er særlig knyttet til mangelen på sterke, kompetente egenkapitalmiljøer. Det mangfoldet som et bredt privat egenkapitalmiljø representerer i form av kunnskap og kompetanse om disse utfordringene, kan ikke erstattes av statlig kapitalmiljøer. Staten må heller innta en supplerende rolle. Komiteen har notert seg at departementet varsler en evaluering av Norges forskningsråd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener temaet kommersialisering burde fått mer oppmerksomhet enn den beskjedne omtalen det har fått i meldingen.

Det er forskningsinstitusjonenes kommersialiseringsheter (TTO) og FORNY-programmet som er de viktigste offentlige virkemidlene for å fremme kommersialisering av forskningsresultater. Disse medlemmer støtter disse initiativene, men mener også at det er viktig å ta lærdom av resultatene og erfaringene av arbeidet underveis.

Disse medlemmer er også kritiske til at meldingen bare kort omtaler at det nå gjennomføres en evaluering av FORNY-programmet.

Disse medlemmer mener at en evaluering av Norges forskningsråd er uten hensikt dersom man ikke går særskilt nøye inn på rammebetingelsene for NFRs virksomhet. Dette gjelder de økonomiske rammene, men det gjelder spesielt graden av detaljstyring av Norges forskningsråds virksomhet og prioriteringer.

Disse medlemmer mener at det også vil være naturlig å evaluere Innovasjon Norge og SIVAs rolle samtidig med evalueringen av Norges forskningsråd

Komiteen har merket seg utviklingen som endringene i arbeidstakeroppfinnerloven har satt i gang. Det er viktig at det er en høy grad av bevissthet omkring immaterielle rettigheter i sektoren. Dette må imidlertid ikke føre til at samarbeidet med næringslivet begrenses eller stopper opp. Norske forskningsmiljøer må også se at de må tiltrekke seg oppdrag fra næringslivet, og at de er i en konkurransesituasjon med andre land og andre forskningsmiljøer om både samarbeid og oppdrag. Komiteen har full tillit til at institusjonene klarer å håndtere disse spørsmålene på en fornuftig måte, men mener at det er grunn til å be Regjeringen følge med på utviklingen.

2.3.7 *Nærmere om enkelte forskningsfelt*

HUMANIORA OG SAMFUNNSVITENSKAP

Komiteen mener de humanistiske fagområdenes bidrag til å forstå viktige trekk ved samfunnsutviklingen, som globalisering og utvikling av det flerkulturelle samfunn, gis for liten oppmerksomhet i meldingen. Komiteen viser til at det ligger kulturelle forutsetninger til grunn for samfunnsstyring, individualisering, forbruksmønster, innovasjon, teknologiutvikling og internasjonal samhandling. Derfor mener komiteen at det er nødvendig med en bedre forståelse av disse forutsetningene og hvordan de legger premisser for utvikling på ulike samfunnsområder. Komiteen mener en koordinert humanistisk og samfunnsvitenskapelig innsats for å forstå samfunnsutviklingens kulturelle forutsetninger er nødvendig for å utfylle de mer instrumentelt orienterte hovedsatsingsområdene i norsk forskning. Komiteen viser til at Forskningsrådet har foreslått å gjøre satsingsområdet "Samfunnsutviklingens kulturelle forutsetninger" til et hovedsatsingsområde. Satsingen skal fokusere på samfunnsutfordringer hvor kulturdimensjonen er særlig fremtredende, som for eksempel kommunikasjon og meningsdannelse, fellesskap og kulturelt mangfold, selvrealisering og identitetsutforming, men også hvordan bruksgjen-

standene og de fysiske omgivelsene utformes med større vekt på design og symbolverdi.

Komiteen vil understreke betydningen av at humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning blir tilgodesett.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener meldingen er et steg i riktig retning for å styrke den humanistiske og den samfunnsvitenskapelige forskningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at meldingen ikke omhandler det å sette økt fokus på samfunnsutviklingens kulturelle forutsetninger.

Disse medlemmer har videre merket seg at det ikke foreslås noen egen humaniorasatsing, og at humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning fortsatt ikke er integrert på en tilfredsstillende og tydelig måte i den nasjonale forskningspolitikken.

Disse medlemmer viser at Forskningsrådet har utarbeidet en "Nasjonal strategi for humanistisk forskning". Her har Forskningsrådet i tett dialog med forskningsmiljøene utarbeidet en strategi for å styrke kvaliteten og bredden i den humanistiske forskningen.

Disse medlemmer vil understreke at globaliseringsprosesser er ikke bare økonomiske og teknologiske, men også individuelle, sosiale og kulturelle. Dette viser blant annet debatten om det flerkulturelle Norge, og derfor er kunnskap om språk, kultur og historie viktigere enn noen gang. Forskningen som ligger til grunn for slik kunnskap tar ofte lang tid å bygge opp, og krever høy grad av spesialisering. Samtidig går kulturelle endringsprosesser hurtigere enn tidligere. For eksempel er religion et sentralt spørsmål både på dagens internasjonale politiske agenda, og i diskusjonen om "det norske", noe som var vanskelig å forestille seg for 30 år siden. For å møte disse og andre endringsprosesser, er samfunnet avhengig av en bred humanistisk kunnskapsbase. Norsk humanistisk forskning er preget av høy kvalitet og en betydelig aktivitet, som kommer til uttrykk på flere måter. Forskningen formidles gjennom omfattende vitenskapelig publisering: 18,6 pst. av de publiserte forskningsresultatene i universitets- og høyskolesektoren er innenfor humaniora. De tre sentrene for fremragende forskning (SFF) som er etablert innenfor humaniora, viser forskning på høyt internasjonalt nivå. I tillegg bidrar humanistiske forskere med en omfattende formidlingsvirksomhet og er aktive i samfunnsdebatten. For at humanistisk forskning skal kunne bidra ytterligere til kunnskapsutvikling og verdiskaping, kreves en forsterket sat-

sing på kvalitet og bredde i den langsiktige grunnleggende forskningen, og bedre utnyttelse av humanioras forskningsbidrag i samfunns- og næringsliv. Både vekst i forskningsbevilgningene og omstilling i fagmiljøene er nødvendig for at disse målene skal kunne nås.

Disse medlemmer viser til at humaniora også har en viktig rolle for kunnskapsutvikling og verdiskaping innen andre disipliner. Koblinger mellom naturvitenskapene og humanvitenskapene er en forutsetning for å imøtekomme fremtidens utfordringer. Det er derfor ønskelig med økt samarbeid både mellom humanistiske forskningsmiljøer og på tvers av forskningsmiljøer uavhengig av fag. Samarbeids- og nettverkstiltak bør også imøtekomme utfordringer knyttet til fragmentering og arbeidsdeling i de humanistiske forskningsmiljøene. Det er nødvendig å styrke forskerutdanningen og rekrutteringen til humaniora for å realisere målene for kunnskapssamfunnet, og fordi større tverrfaglighet utvider nedslagsfeltet til humanistisk kompetanse. Den samfunnsmessige betydningen gir også begrunnelse for økt finansiering, slik at kvaliteten og bredden i forskningen kan styrkes.

Disse medlemmer vil understreke at Forskningsrådet sørger for mekanismer som sikrer humanistiske perspektiver i utviklingen av egne satsinger. Dette er spesielt viktig siden de nasjonalt prioriterte satsingsområdene ikke selv tar opp de humanistiske perspektivene. Det bør også settes inn tiltak på nasjonalt nivå for å styrke humanioras rolle i innovasjonsprosesser.

KLIMAENDRINGER

Komiteen viser til at vi vil oppleve fortsatt global temperaturøkning og klimaendring i tiårene fremover. Det gjøres en del forskning på konsekvenser av klimaendringer, men det er ikke en fullgod dekning i forhold til alle sektorer og samfunnsforhold som man regner med vil kunne bli berørt av klimaendringer. Komiteen mener det er nødvendig å øke kunnskapsgrunnlaget slik at vi bedre kan forstå hvilke utfordringer effekter av klimaendringer vil stille oss overfor både på kort og lang sikt og hvordan vi kan tilpasse oss. Komiteen mener det blant annet er behov for satsing på sektorrettet forskning på samfunnsmessige og næringsmessige konsekvenser. Det er nødvendig å få en bedre forståelse av de samfunnsmessige konsekvenser som klimaendringer kan føre til, herunder samspillet mellom de klimamessige og sosioøkonomiske forhold. Komiteen mener en tilnærming kan være forskning på konsekvenser av klimaendringer under ulike klimascenarier og utvikling av risikovurderinger for samfunnet. Komiteen viser til at den norske næringsstrukturen i stor grad er preget av næringer som på mange måter er avhengige

av infrastruktur som er sårbar for klimapåkjenninger. Komiteen viser til at tilpasning til klimaendringer er et nokså nytt forskningsfelt, og det er behov for økt kunnskap om hva som styrker tilpasningsevnen og hva som gir robusthet til omstilling til endrete klimaforhold, herunder hvordan styringssystemer og institusjonelle forhold kan utvikles for å gjøre samfunnet mer robust. Dette må også sees i lys av øvrige samfunnsforhold og utviklingstrekk som er av betydning.

PROFESJONSUTDANNING

Komiteen viser til at mange av profesjonsutdanningene hører inn under de tradisjonelle høyskoleutdanningene. Komiteen viser til at Stjernøutvalget konstaterte at det er behov for å styrke studiekvaliteten i flere av profesjonsutdanningene. Det ble blant annet dokumentert at FoU-virksomheten er for lav, og at den ikke gir tilstrekkelig kunnskap om de yrkesutfordringene og yrkesfeltene som utdanningene skal kvalifisere til. Komiteen mener det er behov for mer midler til forskning ved høyskolene og de nye universitetene som fortsatt driver med profesjonsutdanning. Det er også behov for å bygge opp gode forskermiljøer ved disse institusjonene for å sikre en mer forskningsbasert utdanning enn det som er tilfellet i dag. Komiteen mener det er viktig å satse på forskning på profesjonene, deres rolle i samfunnet og hvordan man kan bruke denne forskningen for å gjøre utdanningen bedre og mer nyttig for samfunnet som helhet. Komiteen mener også at det bør etableres profesjons-PhD for å styrke samspillet mellom teori og praksis, og mellom forskning og arbeidslivet.

KUNSTNERISK UTVIKLING

Komiteen viser til at universitets- og høyskoleloven siden 1995 har likestilt kunstnerisk utviklingsarbeid med forskning. I 2003 ble det innført et nasjonalt stipendprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid. Dette programmet har vært et svært vellykket grep for å styrke det kunstneriske utviklingsarbeidet ved institusjonene.

Komiteen viser til at lov om universiteter og høyskoler siden 1995 har likestilt kunstnerisk utviklingsmål og forskning som mål for sektoren. Det nasjonale stipendprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid, som ble opprettet i 2003, hittil er det eneste tiltaket som er iverksatt for å styrke det kunstneriske utviklingsarbeidet ved institusjonene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at ordningen har vist seg å være svært vellykket, men det er et behov for å øke antallet stipendiater. Disse medlemmer mener at programmet må styrkes og

gis et vesentlig løft i årene som kommer, og ta sikte på dekke hele spekteret av kunstneriske uttrykk og alle høyere utdanningsinstitusjoner som tilbyr kunstutdanning.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en opptrappingsplan for det nasjonale stipendprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid. Planen skal ta sikte på å dekke hele spekteret av kunstneriske uttrykk og alle høyere utdanningsinstitusjoner som tilbyr kunstutdanning."

Disse medlemmer er videre kjent med at Universitets- og høyskolerådet har tatt til orde for at det skal opprettes et eget nasjonalt program for kunstnerisk utviklingsarbeid med samme siktemål. Disse medlemmer støtter dette.

Disse medlemmer vil peke på at det er en utfordring at det ikke finnes kilder til eksterne bidrag for å drive kunstnerisk utviklingsarbeid. Jørgensenutvalget, en arbeidsgruppe oppnevnt av Kunnskapsdepartementet, avga sin innstilling våren 2007. I mandatet lå blant annet at utvalget skulle vurdere eventuelle indikatorer for kunstnerisk utviklingsarbeid.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprette et program for kunstnerisk utviklingsarbeid for å styrke universitetenes og høyskolenes strategiske arbeid innen dette feltet. Programmet etableres for fem år."

2.3.8 *Nærmere om andre tema*

UNIVERSITETS- OG HØYSKOLEBIBLIOTEK

Komiteen viser til viktigheten av universitetsbibliotekene som kunnskapsbase og møtested. Det må være et mål at universitetsbibliotekene til enhver tid har et fullverdig utvalg og på denne måten kan fungere som de kunnskapsbasene de er intendert å være. Komiteen har merket seg redegjørelsen vedrørende universitets- og høyskolebibliotek i St.meld. nr. 23 (2008–2009), og at bibliotekene har gjennomgått store endringer de siste årene. Komiteen merker seg særlig den store veksten i digitale abonnemeter ved disse institusjonene, og behovet for tilfredsstillende statlig finansiering i denne sammenheng. Komiteen legger til grunn at departementet vil komme til Stortinget med en egen sak om hvordan universitets- og høyskolebibliotekene kan utvikles videre på en best mulig måte, og at man sikrer ressurstilgangen for disse bibliotekene i tråd med nye og endrede oppgaver og forutsetninger.

Tilgang til vitenskapelige artikler

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er svært tilfreds med at Regjeringen vil utvikle en plan med tiltak som bidrar til at en større andel av vitenskapelige artikler blir åpent tilgjengelige. En åpen gratis, elektronisk tilgang til fulltekstversjoner av tidskriftsartikler vil gi økt tilgang til og spredning av forskningsresultater.

Flertallet har merket seg at flere, bl.a. studentorganisasjonene, har uttrykt stor tilfredshet med at dette systemet etableres.

Flertallet har merket seg at forskere ikke vil bli pålagt å publisere artikler i åpne arkiver dersom forlagene ikke tillater dette, men støtter synet om at alle vitenskapelige artikler som er resultat av offentlig finansiert forskning, i prinsippet skal være åpent tilgjengelig.

Flertallet støtter etableringen av Norsk vitenskapsindeks (NVI) som et felles, nasjonalt forskningsinformasjonssystem for norsk forskning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre merker seg redegjørelsen knyttet til "open access" i meldingen, og deler det prinsipielle synet om alle vitenskapelig artikler som er resultat av offentlig finansiert forskning skal være åpent tilgjengelige. Disse medlemmer legger til grunn at departementet vil utrede problemstillinger knyttet til nasjonale lisenser, forfatterbetaling i open access-tidskrifter mv., og komme til Stortinget på egnet måte vedrørende dette.

Disse medlemmer mener en global trend mot mer åpenhet og deling av kunnskap og teknologi (Open access, Open Source osv.) kan bidra til å lette og senke kostnadene på kunnskapsoverføring til fattige land.

Disse medlemmer viser til at de fattigste landene står i fare for å bli marginalisert fra kunnskapsøkonomien. De utgjør ikke et attraktivt marked i kunnskapsøkonomien og derfor produseres det langt fra nok kunnskap og teknologi som primært er relevant for dem. De kan heller ikke kjøpe seg tilgang til nyvinninger innen medisin og landbruk som kunne bedret deres levekår. Disse medlemmer viser videre til at en annen marginaliserende faktor er at økt bruk av patenter, lisenser og andre typer beskyttelse av immaterielle rettigheter hindrer fattiges tilgang på livsviktig kunnskap, teknologi og medisiner. Det er et stort og økende problem for utviklingsland at vestlige land patenterer kunnskap og biologisk materiale som stammer fra utviklingsland som ikke selv har kapasitet til å utnytte ressursene kommersielt. Etter disse medlemmer syn kjennetegnes en kunnskapspolitik som er samstemt med målet om

fattigdomsbekjempelse først og fremst ved at den bidrar til produksjon og deling av kunnskap og ny teknologi som kan bedre levekårene til fattige i utviklingsland.

NASJONALE ABONNEMENTSORDNINGER MV.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til undersøkelser av rammevilkårene for norske forskere foretatt av NIFU STEP, der forskerne er mest fornøyd med utviklingen av bibliotekstjenestene. Flertallet viser videre til at nasjonale innkjøpsavtaler har vært lansert som et mulig verktøy for å sikre tilgjengelighet av tidsskrifter. Flertallet registrerer at heller ikke nasjonale innkjøpsavtaler er uproblematisk. Slike nasjonale avtaler vil kunne medføre at universiteter og høyskoler betaler for flere tidsskrifter enn de faktisk har behov for. Flertallet vil fremheve at den beste løsningen ser ut til å være at ABM-utvikling inngår i konsortieavtaler på vegne av de institusjonene som ser egeninteresse i å være med.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til omtalen av nasjonale abonnementsordninger i St.meld. nr. 20 (2004–2005) Vilje til forskning. I meldingen sto det følgende:

"Regjeringen tar sikte på at Norge skal inngå nasjonale avtaler om abonnement på sentrale fagtidsskrifter for universiteter og høyskoler. Ved eventuell inngåelse av slike avtaler skal det vurderes om disse også skal omfatte Norges hovedsamarbeidsland Tanzania, Mosambik, Uganda, Zambia, Malawi, Bangladesh og Nepal."

Disse medlemmer vil peke på at tilgangen til slike sentrale fagtidsskrifter fortsatt er dårlig ved mange institusjoner, sammenliknet med situasjonen ved flere av de gode internasjonale institusjonene. Det er videre god forskningspolitisk regionalpolitikk å sikre at forskere også ved institusjoner i distriktene får tilgang til sentrale fagtidsskrifter. Disse medlemmer registrerer at Regjeringen ikke har fulgt opp dette punktet i den forrige forskningsmeldingen, og ber om at det nå blir gjort.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen inngå nasjonale avtaler om abonnement på sentrale fagtidsskrifter. Ved inngåelse av slike avtaler skal det vurderes om disse også skal omfatte enkelte av de land som er hovedmottakere av norsk bistand."

STUDENTAKTIV FORSKNING

Komiteen mener at den forskningen som foregår ved universiteter og høyskoler er en ressurs som i enda større grad bør reflekteres i studentenes kompetanse. Som en konsekvens av dette må studentene i større grad få mulighet til å aktivt delta i institusjonenes forskning. Etter komiteens mening vil aktiv deltakelse i forskning styrke studentenes innsikt i fagene og styrke evnen til kritisk tenkning. Komiteen ser det som et mål å integrere studentaktiv forskning gjennom hele studieløpet.

På denne bakgrunn fremmer komiteen følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen på egnet måte komme tilbake til Stortinget om hvordan man i størst mulig grad kan sikre studentaktiv forskning."

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til ulike insentivordninger for å øke den totale FoU-andelen, med fokus på samarbeid mellom academia og det private næringsliv, for å bidra til internasjonalisering og innovasjon/nytenkning.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen vurdere om det bør innføres offentlige virkemidler som støtter opp om fase tre (store kliniske studier) i legemiddelforskning.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen gjennomgå personopplysningsloven med tanke på forskning på barn og unge og vurdere om personopplysningsloven sikrer barns rettigheter i tilstrekkelig grad med hensyn til forskning og oppbevaring av personsensitive opplysninger.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om nødvendige endringer i skatteloven, slik at forskningsinstitutter som mottar basisbevilgning fra staten, fritas for skatteplikt.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen innlemme de forskningsinstituttene som er kvalifisert, men som i dag ikke er med i det nye basisfinansieringssystemet, i dette systemet.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen etablere en ordning administrert av Norges forskningsråd, der forskningsinstituttene kan søke om midler til forskerskoler for en periode på minst fem år. Når slike midler er tildelt, vil instituttene selv ha ansvar for å fordele stipendier til den enkelte doktorgradsstipendiat.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen snarest utrede etableringen av et styrings- og planleggingsdokument for forskningssektoren etter modell av Nasjonal transportplan.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen legge frem for Stortinget en opptrappingsplan for finansiering av norsk forskning, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2010. Planen skal ta utgangspunkt i målene for norsk forskning som er fastsatt i St.meld. nr. 30 (2008–2009), og gjelde for budsjettårene 2010–2013. Det skal legges til grunn at den statlige forskningsinnsatsen skal utgjøre minst 1 prosent av BNP innen 2013.

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om forsøk med langsiktig budsjettering innenfor viktige forskningsområder.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen sørge for at avkastningen fra Fondet for forskning og nyskaping brukes til langsiktig strategisk og sektorovergripende forskning. Avkastningen skal ikke kunne brukes til å dekke regulære driftsutgifter som normalt dekkes gjennom ordinære budsjettbevilgninger.

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen legge fram en opptrappingsplan for kapitalbasen i Fondet for forskning og nyskaping, slik at avkastningen kan brukes som et bidrag til å nå et mål om at forskningsinnsatsen fra offentlige kilder skal være minst 1 prosent av BNP innen 2013.

Forslag 12

Stortinget ber Regjeringen snarest mulig legge fram for Stortinget en forpliktende opptrappingsplan for forskerrekuttering. Antall stillinger i opptrappingsplanen skal være i tråd med beregninger knyttet til at den statlige forskningsinnsatsen skal utgjøre minst 1 prosent av BNP innen 2013.

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen legge fram en egen sak om rekrutteringsstrategi for vitenskapelige stillinger ved universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter.

Forslag 14

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en plan for hvordan man kan sikre at en større andel av doktorgradsstudentene gjennomfører et lengre forskningsopphold ved en utenlandsk institusjon i løpet av sine doktorgradsstudier.

Forslag 15

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en forpliktende og forutsigbar rekrutteringsstrategi for universiteter og høyskoler. Strategien må sikre tilstrekkelig relevant forskningskompetanse til å møte prioriteringene i forskningsmeldingene "Klima for forskning" og "Vilje til forskning", samt sikre en smidig håndtering av det forestående generasjonsskiftet ved universiteter og høyskoler. Strategien må legge særlig vekt på økt bruk av post doc.-stillinger for å sikre en god overgang mellom avlagt doktorgrad og fast ansettelse.

Forslag 16

Stortinget ber Regjeringen sørge for at alle universiteter og høyskoler har en karriereveiledningstjeneste.

Forslag 17

Stortinget ber Regjeringen innføre en prøveordning med innstegsstillinger i perioden 2009–2012.

Forslag 18

Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2010 fremlegge en beregning av kostnadene ved fullfinansiering av stipendiatstillinger som er tildelt før 2009, samt fremlegge en plan for inndekning av dette etterslepet.

Forslag 19

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en kostnadsberegning av etterslepet på utstyr og en plan for hvordan man vil få utstyrsinvesteringene opp på et tilfredsstillende nivå.

Forslag 20

Stortinget ber Regjeringen fremlegge forpliktende planer for hvordan internasjonaliseringsarbeidet kan styrkes for forsknings- og utdanningsinstitusjoner i hele landet, samt hvordan bedrifters evner til å kvalifisere seg bedre i forhold til internasjonale aktiviteter (EU-programmer) kan styrkes.

Forslag 21

Stortinget ber Regjeringen utarbeide insentiver som muliggjør økning av antall teknologioverføringsavtaler, samt en plan for hvordan klyngetenkning og nettverksbygging kan utløse ekstra midler til FoU.

Forslag 22

Stortinget ber Regjeringen analysere sammenhengene mellom samfunnsøkonomisk og bedriftsøkonomisk lønnsomhet av forskning og foreslå tiltak som kan bidra til at næringslivets forskningsinnsats øker.

Forslag 23

Stortinget ber Regjeringen vurdere å la bedriftene utgiftsføre forskningsinnsats i stedet for å aktivere kostnadene, og om det er mulig eller hensiktsmessig med tiltak spesielt rettet mot oppstartsbedrifter og gründere.

Forslag 24

Stortinget ber Regjeringen gjennomgå ordningene for tildeling av forskningsmidler, med tanke på å fjerne byråkratiske hindringer og øke fleksibiliteten i søknadsprosessene. Det er også viktig å øke forutsigbarheten i blant annet SkatteFUNN-ordningen.

Forslag 25

Stortinget ber Regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med sak om tillegg i aksjeloven for å styrke rettsvernet for gründere i oppstartsselskap.

Forslag 26

Stortinget ber Regjeringen øke grensen for egenutført FoU i bedrift fra 5,5 mill. kroner til 8 mill. kroner.

Forslag 27

Stortinget ber Regjeringen snarest mulig legge fram for Stortinget en forpliktende opptrappingsplan for basisbevilgninger til universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter i tråd med sektorens behov.

Forslag 28

Stortinget ber Regjeringen sørge for skattemessig likebehandling ved opprettelse av gaveprofessorater ved institusjoner innenfor høyere utdanning, under forutsetning av at vedkommende institusjon er akkreditert av NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen).

Forslag 29

Stortinget ber Regjeringen senke den nedre beløpsgrensen for private gaver til forskning som

utløser offentlig gaveforsterkning, og heve den totale beløpsrammen som avsettes til dette.

Forslag 30

Stortinget ber Regjeringen utrede en ordning for utdannings- og kunnskapsstøtte etter modell av ordningen for gaveforsterkning, der bedrifters finansiering av professorater eller stipendiater utløser støtte fra samfunnet på 25 pst. av støttebeløpet.

Forslag 31

Stortinget ber Regjeringen inngå nasjonale avtaler om abonnement på sentrale fagtidsskrifter. Ved inngåelse av slike avtaler skal det vurderes om disse også skal omfatte enkelte av de land som er hovedmottakere av norsk bistand.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:*Forslag 32*

Stortinget ber Regjeringen lage en opptrappingsplan som bidrar til at den totale norske forskningsinnsatsen, inkludert både offentlige og private kilder, når 3 prosent av BNP innen 2015.

Forslag 33

Stortinget ber Regjeringen trappe opp antall fullfinansierte stipendiatstillinger med minst 400 i året fram mot 2013. 30 prosent av disse stillingene skal være frie stipendiatstillinger som fordeles via Norges forskningsråd.

Forslag 34

Stortinget ber Regjeringen trappe opp antall fullfinansierte post doc.-stillinger med minst 300 i året fram mot 2013. 50 prosent av disse skal være frie post doc.-stillinger som fordeles via Norges forskningsråd.

Forslag 35

Stortinget ber Regjeringen opprette et eget fond for vitenskapelig utstyr på 10 mrd. kroner. Avkastningen av fondskapitalen øremerkes investeringer i forskningsinfrastruktur.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre:*Forslag 36*

Stortinget ber Regjeringen komme med en strategiplan på hvordan Norges muligheter til å påvirke beslutninger vedrørende bruken av EU-midler innen FoU kan økes, med det målet å kanalisere midler til å nå Norges definerte nasjonale målsettinger.

Forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:*Forslag 37*

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en opptrappingsplan for det nasjonale stipendprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid. Planen skal ta sikte på å dekke hele spekteret av kunstneriske uttrykk og alle høyere utdanningsinstitusjoner som tilbyr kunstutdanning.

Forslag 38

Stortinget ber Regjeringen opprette et program for kunstnerisk utviklingsarbeid for å styrke universitetenes og høyskolenes strategiske arbeid innen dette feltet. Programmet etableres for fem år.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 39*

Stortinget ber Regjeringen lage en opptrappingsplan slik at den offentlige forskningsandelen når 1,4 prosent av BNP innen 2015.

Forslag fra Kristelig Folkeparti og Venstre:*Forslag 40*

Stortinget ber Regjeringen slå fast at norsk forskningsinnsats skal økes til 3 prosent av BNP innen 2013.

Forslag 41

Stortinget ber Regjeringen stadfeste 50/50-prinsippet for fordeling av tid mellom forskning og undervisning/veiledning for vitenskapelig ansatte, som en del av innsatsen for å styrke forskningsbasert undervisning.

Forslag fra Venstre:*Forslag 42*

Stortinget ber Regjeringen øke Fondet for forskning og nyskaping til 100 mrd. kroner, som en gradvis opptrapping til en fondsbeholdning på 150 mrd. kroner i 2010.

Forslag 43

Stortinget ber Regjeringen om å etablere en opptrappingsplan for investeringer i forskningsinfrastruktur, i tråd med anbefalingene fra Norges forskningsråd. Opptrappingsplanen skal finansieres med avkastning av fondskapitalen i Fondet for forskning og nyskaping, og forutsetter en økning i fondskapitalen til minst 150 mrd. kroner i 2010.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber Regjeringen på egnet måte komme tilbake til Stortinget om hvordan man i størst mulig grad kan sikre studentaktiv forskning.

II

Stortinget ber Regjeringen gjennomgå forskningsetiske regler for master- og doktorgradsprogrammer når det gjelder forskning på barn og unge innenfor skjæringspunktet helse- og sosialforskning, og komme tilbake til Stortinget med dette på egnet måte.

III

St.meld. nr. 30 (2008–2009) – Klima for forskning – vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 11. juni 2009

Ine Marie Eriksen Søreide

leder

Gerd Janne Kristoffersen

ordfører

